

مطلب که هیئت دولت بتواند اجرا کنند این بود که دیدیم نشده است کسی تا بحال از این کار ضرر برده باشد لهذا این طور دایورت داده ایم حالیه هم اگر نایبندگان چیزی بنظرشان رسیده و میرسد که خیلی سهولت داشته باشد و بهتر باشد نظریات مسکنی خودشان را پیشنهاد کنند البته کمیسیون هم ملاحظات خودشان را خواهند کرد و در شوردهم که بیاید بیجلس ضمیمه خواهند کرد باز هم عرض میکنم بنده تصدیق می کنم نظریات آقا شیخ ابراهیم و آقا میرزا یانس را .

حاج آقا - بنده هیچوقت نمی توانم تصدیق

کنم که اشیاائی که در جوف ارض است مال مالک ارض نیست اشیااء جوف الارض مال کسی است که صاحب مالک آن اراضی است هر کسی که میخواهد باشد هیچکس نمیگوید دولت و سایر ملت مالک اموال جوف الارض است در صورتیکه صاحب داشته باشد و در یک موقعی که ما میخواهیم یک مالیائی بگذاریم ترتیبات عقیده و مسلک بروزمیکند و باید هیچوقت از موقع و مورد مالیات گذاری از مسلک خودمان غفلت نکنیم اگر بجهت احتیاجات دولت تصدیق می کنم که باید دولت یک مالیائی از معادن یا اعتبارات بگیرد از آنطرف هم باید ملاحظه اشخاصی را که متحمل این زحمت می شوند استخراج این عتیقات نمی کنند بکنیم اشخاصیکه عتیقات استخراج می کنند اگر مالیات بدولت می دهند ملاحظه هم در این کار بشود و آنها هم متغنی در اینکار نبرده اند تا اینکه دولت هم با آنها شریک باشد و بنده تصدیق می کنم فرمایشات معتمد هاشم میرزا را و صریحاً عرض می کنم که این ماده باید مخصوصاً تغییر پیدا کند حالا چه صدی بیست یا بیشتر در تعیین اعراضی ندارم ولی باید بعد از وضع مخارج باشد تا دولت شریک شده باشد با یک منفعتی که یک نفر از اتباع او بخواند ببرد و اینکه حکم دولت از این چیزیکه استخراج می شود و یک بیچاره از افراد ملت استخراج کرده دولت شرکت کرده باشد در صورتیکه آن بیچاره مبالغ غریب کرده باشد بنده گمان می کنم که هیچ منافاتی نداشته باشد با آن چیزی که آقای مغیر فرمودند که قانون کلی باید باشد کلی معنی این است که آن قانونی که گذاردند می شود بهر صدی که هست تمام حدود مملکت را شامل باشد اختصاص بیک جائی غیر از یک جای دیگر نداشته باشد ولی دایره این قانون با وسعت نباشد آن ربطی بآن قانون ندارد همانطوریکه می توانیم تصور صدی بیست بدولت باید برسد می توانیم تصور صدی بیست بعد از وضع مخارج بگیرد وقتی که ما این را بیلوی این ماده نوشتم هیچ بکلیه قانون ضرری وارد نخواهد آمد ضرر هم بر اشخاصی وارد نمی آید بنده اگر چه در این دوره تقیته بند از این مالیائی که گذاشتم و دیدیم که ابداً یک ذره منافع بحال مملکت ندارد و تمام خرج اشخاص می شود هیچ تصدیق در وضع قانون مالیات نداشتیم حالا که می خواهیم مالیات بگذاریم بنده عرض می کنم که باید ملاحظه حال آن اشخاص هم بشود که یک بیچاره ضرری نبرد و همچنین در همین مورد هم باید

اختیار دادن جنس و قیمت را بملت واگذار کرد یعنی بآن کسیکه استخراج میکند بواسطه اینکه اگر ما این را بدولت واگذار بکنیم که مختار باشد شاید از یک نفر ماور دولت تمدی بشود در موقع قیمت یا اختیاریت بآن شخصی که مستخرج بوده است و بدینوی است که اگر دولت با اختیار خودش قیمت بگذارد و مختار باشد که قیمت بگذرد و به ن جنس را بگیرد و برای اینکه یک اشیااء عقیده است که باید در مورد دولت باشد پس می است بقیه که یکی از افراد مردم میبرد دولت بخرد آن عداوتی ندارد که بدولت بدهد بهمان قیمت که از او میخرند بدولت میدهد و هیچ عداوتی هم ندارد که بکسی دیگر بدهد و بدولت ندهد با کمال رضایت خواهد داد چیزی که میتواند مانعش بوده باشد در صورتی است که دولت از آن قیمت و انمی که برای او معین است یک چیزی را تخفیف بدهد و الا وقتیکه دولت قیمت خودش خرید هم تعدی با ازار اهل مملکت وارد نشده است و در اصل مالیات صد و بیست که گنیم در حق الارض این مالیات دیگری است و اعضاء کمیسیون باید ملتفت شوند و چون این مربوط بآن ماده قبل است باید اثر آن بکنند که از حق خالص در موردیکه کسی نخواهد مالیات بگیرد آنرا تصریح بکنند بواسطه اینکه اگر تصریح نکنند چنین معلوم میشود که اشخاصی که مالک شخصی دارند این صدی بیست تعاق میگیرد و اگر زمین خالص دولتی است تعاق نمیگیرد چون این مربوط بآن دو ماده قبل است اعضاء کمیسیون ملتفت آن خواهند بود و تغییری در آن خواهند داد همانطوری که عرض شد نوشته شود.

رئیس - مذاکره در اینخصوص کافی است و

چند پیشنهاد در اینخصوص شده است که مغیر کمیسیون تقاضا فرمودند بفرستیم بکمیسیون پس قرائت میشود همانطور که مغیر کمیسیون تقاضا کرده اند بفرستیم بکمیسیون (دو فقره پیشنهاد از طرف آقا میرزا ابراهیم قوی و حاج شیخعلی خراسانی بضمون ذیل قرائت شد) بنده پیشنهاد میکنم که دولت از کلیه اشیااء مستخرج صدی ده مالیات اخذ کند و کلیه مخارج بعهده مستخرج باشد (ابراهیم قوی)

رئیس - مذاکره در اینخصوص کافی است و

پیشنهاد اشیااء مستخرجه از صد تومان تا هزار تومان قیمت صدی بیست باید بدولت بدهد اضافه از هزار تومان تاده هزار تومان صدی سی از ده هزار تومان اضافه تا هر قدر باشد صدی پنجاه باید بدولت بدهند (حاج شیخعلی خراسانی)

رئیس - وزیر مالیه تشریف می آورند و وزیر امور

خارجه تشریف دارند بنده به این قانون میماند بیجلسه بدو حال شروع میکنم بر ابورت کمیسیون بودجه در خصوص مستخدمین خارجه . (آقا میرزا ابراهیم خان راپورت من بود را به عبارت ذیل قرائت نمود) کمیسیون بودجه در روز چهارشنبه غره شهر صفر دوساعت و ربع بظهور مانده در تحت ریاست آقای میرزا مرتضی قلیخان منتهی گردید در خصوص مستخدمین آمریکائی مذاکره شد پیشنهاد وزارت جلیله خارجه مشاوره در آمد اولاً از باب بکنفر خزانه دار کل که شخصاً در تحت ریاست رئیس جمهور خدمت کرده و رئیس جمهور در باره او توصیه نموده بر حسب پیشنهاد وزارت خارجه کمیسیون تصویب مینماید مشارالیه با دو هزار لیره انگلیسی سالیانه با استخدام

دولت علیه پذیرفته میشود و مخارج مسافرت او و فامیلش نیز پرداخته شود ثانیاً بکنفر مفتش برای تفتیش ولایات که مبلغ پنجاه هزار دلار سالیانه تعیین کمیسیون نیز تصویب مینماید ثالثاً بکنفر محاسب بجهت مراقبت اداره خزانه که چهار هزار دلار پیشنهاد کرده اند همین قسم تصویب میشود رابعاً بکنفر مدیر برای اداره مالیات مستقیم که مبلغ شش هزار دلار پیشنهاد شده کمیسیون نیز اتفاق آراء تصویب میکند خامساً بکنفر مفتش برای معاونت مدیر مالیات مستقیم که مبلغ سه هزار دلار پیشنهاد شد نیز تصویب شد .

ارباب کمیخسر و - بنده اولاً در کلیه این خیلی

تشکر میکنم از آقای وزیر امور خارجه که این اقدام را فرمودند و در ضمن دوسه فقره سؤال داشتیم که خوب است مغیر محترم کمیسیون در آن خصوص توضیح بدهند اولاً اینجا مبلغ را بپول ایرانی ذکر کرده اند و حال اینکه اینجا بطوریکه اینجا نوشته شده است در موقع پرداخت تغییر پیدا میکنند از اینجهت تصور میکنم که خوب بود بپول ایرانی معین میکردند زیرا کاقابل نمیدانند این مبلغی که کمیسیون تصویب کرده است بپول ایران چقدر است چنانکه بعضی از نمایندگان از بنده میپرسیدند که قیمت لیره چقدر است و دو دلار چقدر است این را معین بکنند که نمایندگان بدانند به چه مبلغ پول ایرانی رأی میدهند ثانیاً بکنفر برآ که برای ریاست خزانه خواسته اند بید شده است که مخارج مسافرت خود و فامیلش را خواهند داد و از باب مخارج مسافرت آن چهار نفر دیگر ذکر نشده است میخواستم بدانم که آیا آنها مخارج راهی دارند یا ندارند ثالثاً در باب مدت هیچ قیدی نشده است که مدت کثرت اینها در چند وقت خواهد بود و حال اینکه لازم بود نوشته شود .

وزیر امور خارجه - در باب مستخدمین

یگی دنیائی بمدان آن که مجلس رای داد هم در اینجا باید وزیر مختار آنجا هم در آنجا توسط شازدادار خودمان خیلی صحبت کردیم و سیر آسربک هم که در اینجا بود خیلی مساعدت نمودند تلگرافات مقتضیه و مؤثره بواشنگتن کردند چند روز قبل آن تلگرافات اولی از واشنگتن رسید برای یک نفر خزانه دار خیلی هم در باب او توصیه کرده بودند و مبلغ دو هزار لیره با مخارج ایاب و ذهاب خودش و فامیلش معین کرده بودند و چون بنده خواسته بودم که تمام را بکن مرتبه بمجلس بیارم بشازدادار خودمان تا آکید کردم که آن چهار نفر دیگر را هم زودتر معین بکنند و خبر بدهند این بود که شش چهارشنبه تلگرافات دیگر رسید در خصوص آن چهار نفر دیگر و کمیسیون اظهار کردم و این طور که ملاحظه می فرمائید تصویب شده است و اینکه آقای ارباب اظهار کردند صحیح است که بیستی بپول ایران معین بشود ما از آنطرف می دانید از آنجا که توصیه می کنند بیول خودشان معین خواهند کرد دلار را که می دانید پول خرد یکنگی دنیا است و تقریباً معادل یک تومان پول ایران است و چون مقام آن یک نفر رئیس که معین کرده اند مهم است اینکه حقوق او را بلیه معین کرده اند ولی اینجا با آقای وزیر مالیه مذاکره کردیم که بیول ایران تسهیر شود و قرارداد بشود اما در باب مخارج راه البته آنچه در تلگرافات معین کرده اند شازدادار ایران متذکر بوده است که مستخدمی را

که دولت میخواهد بیاورد مخارج مسافرت آنها را باید بدهد و البته آنها هم خرجشان معینا باید داده شود و در روز هم وزیر مختار یکنگی دنیا آمده بودند وزارت امور خارجه و در این باب مذاکره کردیم فراد شد که مخارج راه آنها را هم بترتیب مستقیمی معین کنیم و حواله بههمین اما در مسئله سیمی که فرمودند مدت استعدا این ها چقدر خواهد بود چون از اینجا بآنجا دستور داده شده است افلا سه سال یعنی از سه سال تا پنج سال دیگر حاجت نبود که از اینجا دستور داده شود که در آنجا در این خصوص مذاکره بکنند و عقیده سیر یکنگی دنیا هم این بود که این مبلغی را که معین کرده اند مبلغ مناسبی است و همچنین آمده اند که مرفعی کرده اند اشخاصی هستند که انشاء الله وجود آنها در اینجا خیلی اسباب کمک و خدمت بدولت خواهد شد و مرفعی هم زودتر مجلس مقدس در این خصوص رای بدهد که بنده زودتر تلگراف بکنم بیشتر اسباب تشکر خواهد شد .

دکتر رضاخان - بنده فقط یک سئوالی

دارم و گمان میکنم که مخالف هم نباشد و آن این است که گمان نمی کنم از آمریکا باینجا باسم لیره تلگراف بشود برای اینکه پول رسمی آنها همان طوری که فرمودند دلار است و اینکه برای یک نفر از اینها بلیره معین شده است و برای سایرین به دلار از این جهت خواستم بدانم که از آنجا چه معین کرده اند .

وزیر امور خارجه - در باب تعیین بلیره و

دلار تلگرافی را که از آنجا شده بود بمجلس محترم دادم که همین طور اولی را بلیره معین کرده بودند و سایرین را بدولار .

حاج وکیل الرعایا - بنده دوهزار لیره را

برای اینکه اداره خزانه را یک ترتیب خوبی بدهند ریاد نمی دانم ولی میخواستم از آقای وزیر امور خارجه سئوالی بکنم اگر چه شاید خود بنده هم بدانم چون مخارج مسافرت ممکن است دارای دو معنی باشد برای اینکه تمام این مدت توقف آنها را هم بطهران ممکن است مسافرت حساب کرد میخواستم بدانم مراد از این مسافرت فقط راجع است یا بقصداری از زمان که از آنجا حرکت می کنند و وارد طهران میشوند یا غیر از آن است چون بنده میخواستم در این خصوص جواب رسمی از یک وزیر مملکت شنیده باشم از این جهت این را عرض کردم والا کرد دیگران میدانند شاید خود بنده هم بدانم که سفر عبارت از سیر در زمانی است که حرکت میکنم تا اینکه بخواه خودم برسم .

وزیر امور خارجه - بله مخارج مسافرت

عبارت از آن روزی است که اینها از واشنگتن حرکت میکنند تا آن روزی که بطهران وارد میشوند تا آنجا که بر آورده میکنند و حواله میدهند .

فهییم الملک - بنده همین قدر میخواستم عرض

کنم که فقط امروز در مبلغ کثرت رای داده میشود و اگر غیر از این مخارج دیگری باشد مسلماً باید از طرف وزارت امور خارجه پیشنهاد بشود

برای اینکه این شرایط کافی نیست و بهین تدر تمام بشود لابد شرایط دیگری هم دارد که بمجلس خواهد آمد .

وزیر امور خارجه - بنده تصور میکنم که

در این باب مستقیمی باشم از اینکه مذاکره کنیم در اینکه مخارج حرکت آنها از واشنگتن تا اینجا چقدر است این را خوبست بنظر وزراء بگذارند که بمسئولیت خودشان بدانند برای اینکه چندان مهم نیست که حاجتی بگذارند و رای دو باره داشته باشد .

آقا سید حسین اردبیلی - بنده گمان می

کنم هر قدر در این خصوص مذاکره شود منتج نتیجه نخواهد بود زیرا که این مقدار بیکه معین شده است معین است که آنقدر بیکه ممکن بوده است بنده دولت علیه ایران خودش مذاکره در خصوص کم و زیادان کرده است و گمان میکنم این یک چیزی است دیگر محتاج مذاکره و توضیح وقت نیست .

رئیس - حالا چون این راپورت دارای چندین

ماده است و باید بطور طرح قانونی در آن مذاکره کرد شور در کلیات این راپورت بعقیده بنده باندازه کافی بعمل آمده و باید داخل در مذاکره آن مواد شد چند ماده است یکی مدیر خزانه است یکی مفتش است برای تفتیش ولایات یکی مدیر از برای مالیات مستقیم و یکی هم معاون او یکی هم محاسب برای اداره خزانه بعقیده بنده در تمام این مواد باید ملاحظه رای گرفته شود .

حاج آقا - بنده گمان میکنم که این یک طرحی

نباشد که بمجلس پیشنهاد شده باشد که مادرماده بنده آن علیجده رای بگیریم این یک چیزی است که از اول بکثرت آنها رای داده شده است و حالا مبلغ کثرت و مخارج راه اینها پیشنهاد شده است و باید همه جهت در تمام آنها یک رای گرفته شود برای اینکه معلوم است که در اینخصوص مخالفی نیست رئیس و عرض کنم که در ماده بنده باید علیجده رای گرفته شود .

رئیس - التفات فرمائید بموجب نظامنامه داخلی

بایستاده بنده رای گرفته شود و سوابق هم ملاحظه کنیم همین طوری است در خصوص تجدید کثرت مستخدمین کمربت اگر خاضع آقایان مسوق باشند وقتی که آمده بود بمجلس اولاد کلایات آن مذاکره شد و بعد در مواد آن جداگانه رای گرفته شد حالا اگر مجلس صلاح می دانند که در این خصوص یک دغه رای گرفته شود ممکن است ولی بموجب نظامنامه داخلی و سوابق باید در مواد آن علیجده رای گرفته شود .

معاضد الملک - بنده تصور می کنم باید

در کلیه این راپورت یک رای گرفت زیرا اگر اختلافی در کثرت این چند نفر بنظر مجلس میرسد که نظر بیانشان در خصوص اشخاص تفاوتی می داشت ممکن بود علیجده رای گرفته شود و حالا چون اختلافی در این خصوص نیست اگر جداگانه رای گرفته شود جز توضیح وقت مجلس فایده دیگری ندارد .

افتخار الواعظین - اینکه فرموده این کار سابقه دارد و تجدید کثرت مستخدمین بلژیکی را مثل آوردند بنده خواستم عرض کنم که اینکه در آن خصوص درباره هر یک جداگانه رای گرفته شود برای این بود که معتدل بود که آقایان نمایندگان محترم در حقوق بکنفر آنها نظری داشته باشد که درباره سایرین آن نظر را نداشته باشد و از این جهت بود که در باره هر یک جداگانه اخذ رأی شد ولی آنجا لایحه وزراء در خصوص جلب مستخدمین خارجه بنظر مجلس رسیده است و تصویب شده است و مجلس هم در این کثرت و درباره این چند نفر نظرات مختلف ندارد بلکه اصل کثرت گذشته است و حالا باید در پول رای گرفت از این جهت تصور می کنم که این را نباید بکثرت مستخدمین بلژیکی قیاس کرد و باید در تمام آن یک مرتبه رای گرفت .

رئیس - اگر لازم می دانید یک مرتبه رای

گرفته می شود ولی عرض کردم که عقیده بنده این است که ماده بنده رای گرفته شود برای اینکه اگر از نظر بودجه هم ملاحظه کنیم می بینیم که بنظر است برای اینکه در قانون بودجه اگر یک فصلی مثل این راپورت دارای چند ماده باشد باید در آن علیجده رای گرفته شود و این راه ممکن است یک فصلی از بودجه فرض کنیم پس عقیده بنده باز عرض میکنم این است که مطابق مفهوم نظامنامه داخلی و مطابق سابقه که در اینکار داریم بایستی ماده بنده رای گرفته شود حالا اگر آقایان عقیده شان این است که باید یک مرتبه رای گرفته شود ممکن است در اینخصوص از مجلس رای بگیریم اگر تصدیق کردند که یک مرتبه رای گرفته شود یک مرتبه رای بگیریم و در تصدیق نکردند که همان طور ماده بنده رای میشود (گفته صحیح است) پس حالا رای میکنیم در این بنده کلیه این راپورت یک رای گرفته شود گمان میکنم تصویب می کنند قیام نمایند (اغلب قیام کردند)

رئیس - اکثریت است حالا شروع می کنیم

بخاند رای در کلیه این راپورتی که از کمیسیون بودجه پیشنهاد شده است کسانیکه تصویب میکنند ورقه سفید خواهند انداخت (اوراق رای اخذ شده آقای حاج میرزا رضاخان استخراچ و نتیجه از قرار ذیل اعلام شد)

معاضد الملک - عدد حاضر (۷۶) ورقه سفید

(۷۰) امتناع (۶)

رئیس - راپورت کمیسیون بودجه در باب مستخدمین امریکائی با اکثریت تصویب شد تصویب کنندگان : ابوالقاسم میرزا . معتمد هاشم میرزا معاضد السلطنه . حاج محمد کریمخان . حاج مصدق الدوله . ذکاء الملک . سید ابراهیم اعظم . لسان . الحکماء . آقا میرزا ابراهیم قوی . طباطبائی . منتصر السلطان . آقا سید محمد رضا . منین . السلطنه . میرزا یانس . کاشف . آقا شیخ محمد صدر العلماء . آقا شیخ رضا . نجات . معتمد . النجار . ادیب النجار . آقا میرزا مرتضی قلیخان آقا میرزا ابراهیم خان . معاضد الملک . حاج

میرزا رضاخان - دکتر اسمعیل خان - انتظام الحکماء
آقا شیخعلی - آذینه محمدخان - علی زاده - آقا
سید حسن اردبیلی - آقا سید جلیل - حاج شیخعلی
آقا میرزا احمد - موتین المنک - سلیمان میرزا
آقا سید حسین کزازی - دکتر علیخان - حسن
علی خان - دکتر حیدر میرزا - رکن الممالک
فهم الملک - حاج وکیل الرعایا - آقا شیخ ابراهیم
آقا میرزا ودخان - حاج سید ابراهیم - آقا شیخ اسمعیل
متنازالدوله - حاج شیخ رئیس - تربیت - آقا شیخ
غلامحسین - ضیاء الممالک - آقا شیخ مهدی - آقا
میرزا رضا خان - نیرالسلطان - حاج عز الممالک -
معین الرعایا - حاج آقا - مشیرالدوله - منزه الممالک -
ارباب لیخرو - آقا محمد برجرودی - مشیرحضور
افتخار الوعظین - شیپانی - مستشارالدوله - اسدالله
خان - وکیل التجر - حاج شیخ اسدالله - بهجت -
آقا میرزا رضا .

رئیس - لایحه که از طرف وزارت علوم پیشنهاد
شده است و بعد از آنکه که خوانده شود این است
که فراتر میشود
(بمبارت دبل فرات شد)

رئیس - این لایحه را رجوع می کنیم به
کمیسیون معارف و بعد که از کمیسیون معارف راپورت
داده شد - اوقت البته کمیسیون بودجه هم خواهد
رفت حال نه دقیقه نفس میشود .
[بمبارت نفس مجدداً جلسه تشکیل شده شروع
بشود دوم در بجه قانون دیوان محاسبات شد .]
ماده (۹۸) لایحه وزیریک مستشار را نباید
در دهمه متوالی برای حساب یک صاحب جمع معین
کرد (کمیسیون اینطور تصویب کرده بود .
ماده (۹۶) یک مستشار نباید برای رسیدگی
بمحاسبات در دوره عمل متوالی یک صاحب جمع معین
شود .

حاج سید ابراهیم - بنده در ماده (۸۸)
هم عرض کردم و در پنجاهم باز تکرار عرض میکنم
که ما شش نفر مستشار بیشتر نداریم و اینکه ما تفریق
میلینیم که یک مستشار نتواند بحساب دو دوره عمل
یک صاحب جمع متوالی رسیدگی نمایند این تضییق
هیچ نیجه ندارد و اگر طرف اطمینان است یک
دوره اول را که رسیدگی کرد چه ضرر دارد دوره
دوم را هم رسیدگی نماید و اگر طرف اطمینان
نیست که اصلاً بحساب دوره اول هم نباید رسیدگی
نماید خوب است آقای مخبر توضیح بفرمایند که
علت اینکه حساب دو دوره یک صاحب جمع را یک
مستشار نمیتواند رسیدگی نماید چیست .

فهم الملک - این مذاکرات در ماده (۸۸)
بطور کامل عمل آمد حالا هر چه مذاکره بشود تکرار
و توضیح وقت است خوب است رأی بگیری که این
ماده بگذرد .

لسان الحکماء - اولاً میخواستم عرض کنم
که وظیفه مستشار این نیست که بحساب صاحب جمع
رسیدگی کند و اینکه اینجا نوشته اند گمان میکنم
که برای مستشارها یک وظیفه ثانوی پیدا کرده باشند
و یک مطلبی را چنانچه پیشنهادم کردم و ملاحظه
خواهید فرمود میخواستم عرض کنم که مقصود از این

ماده این است که اتفاق می افتد در باب معین که قبل
از این معاکه بشود حساب یک صاحب جمع یا در
موقع تجدید نظر یا قبل از اینکه تجدید نظر بشود
یک اختلافی در حساب واقع میشود با اشتباهی دست
می دهد این است که می گویند معین باید بیاید بیند
در رسیدگی نماید و مخبر بشود برای اینکه جواب
بدهد و اگر یک دفعه مخبر واقع شد و باز در ثانی
یک اختلافی در حساب واقع بشود مخبر آنرا تغییر
می دهند که بتواند رسیدگی نماید و دفاع بکند
باین جهت پیشنهاد کردم که یک معین نباید پیش از
یک مرتبه مأمور حساب یک صاحب جمع که رسیدگی
شده است بشود و همچنین یک مستشار نباید در حساب
یک صاحب جمع دو مرتبه مخبر معینی واقع شود
و عین این پیشنهاد را الان تقدیم میکنم

فهم الملک - تفصیلی را که آقای لسان الحکماء
فرمودند در این جا مورد ندارد آنچه را که فرمودند
راجع است باعتبار و تجدید نظر و آن یک ترتیب
مخصوصی دارد که در موقع خودش ذکر خواهد شد
اینجا هیچ مقصود این نیست که یک دفعه بحسابی
رسیدگی شود و اختلافی واقع بشود و آن معین و
مستشار اولی حق نداشته باشد که ثانیاً بان حساب
رسیدگی نماید بلکه بطوریکه عرض کردم مقصود
این است که می دانید ما دو حساب داریم یک حساب
دوره عمل و یک حساب سه ماهه حسابی را که وزراء
طبع و نشر می کنند در آخر دوره عمل است ولی
حساب صاحبان جمع در آخر سه ماهه خواهد بود و
کلیه صاحب جمع در یک دوره عمل دونوبت حساب
خواهد داد یکی در آخر سه ماهه و آخر سال اول
دوره عمل یکی هم در آخر دوره عمل مطابق آنچه که
در لایحه وزیر پیشنهاد شده بود مقصود این بود که
دو مرتبه متوالی یک مستشار را نباید برای حساب
یک صاحب جمع معین کرد ولی کمیسیون ملاحظه اینکه
در صورتی که قسمت اول حساب یکسال صاحب جمعی
بیک نفر مستشار رجوع کرده قسمت دیگرش هم اگر
با رجوع شود بهتر است برای این از سابقه کار
اطلاع دارد این ترتیب را تصویب نکرد و رأی داد که
حساب دوره عمل دیگر را با رجوع نماید از برای اینکه
اگر خلاف حسابی در حساب یک دوره عمل واقع شود
معلوم باشد که راجع بکدام یک از مستشارها بوده است
مقصود از این ماده این است و الا تجدید نظر یک
تفصیل علیحدده دارد باینکه شرایط معنی که در موقع
خودش ذکر خواهد شد اینجا مقصود این است که اگر
حساب یک صاحب جمعی مستشاری رجوع شده در دوره
بعد حساب آن صاحب جمع بان مستشار رجوع نشود

رئیس - اصلاحی است که از طرف آقای
لسان الحکماء پیشنهاد شده است خوانده می شود (آقا
میرزا ابراهیم خان بمبارت ذیل فرات نمود) یک معین
نبايد بیش از یک مرتبه مأمور همان حساب صاحب جمعی
که رسیده است بشود و همچنین یک مستشار نباید دو مرتبه
در یک حساب مخبر معینی واقع شود .

لسان الحکماء - همانطوری که آقای مخبر
عرض بنده را ملتفت نشدند بنده هم فرمایش ایشان
را ملتفت نشدم بنده عرض کردم که وظیفه مستشار
رسیدگی بحسابی نیست بلکه رسیدگی را معینی

کنند و مستشار ملاحظه کرده رأی می دهد و مخبر آن
حساب واقع میشود بنده در این ماده وقت ما هم را کرده ام
بلکه اول این قانون رهام دیده ام و مقصود از این ماده
همانست که عرض کردم و از این جهت بود که پیشنهاد
کرده ام که یک معین نباید دو مرتبه مأمور رسیدگی یک
حسابی بشود و همچنین یک نفر مستشار در یک حساب
نبايد دو مرتبه یک معینی واقع شود و الا اگر یک مستشاری
نتواند یک مرتبه از عهده مخبری و جواب از یک حسابی
بباید دورانی نباید با رجوع کرد

فهم الملک - عرض می شود مطالبی را که
شاهزاده میفرماید اساساً تکذیب نمی کنم و در عرض
صحیح است ولی باین ماده ربطی ندارد و اینکه
میفرماید مستشار بحساب رسیدگی نمی کند مستشار
کارش غیر از رسیدگی بحساب نیست پس برای این که
حسابهای صاحب جمعه را باین مستشارها قسمت میکنند
و آنها باید بان حسابها رسیدگی نمایند .

رئیس - حالا در باب قابل توجه بودن این پیشنهاد
از مجلس رأی میگیریم کسانی که این پیشنهاد را که
آقای لسان الحکماء پیشنهاد کرده اند تصویب نمایند
قیام نمایند (رشد)

رئیس - مذاکره در اصل ماده کلی است
حالا در اصل ماده رأی می گیریم - کسانی که اصل ماده
را بطوری که کمیسیون پیشنهاد کرده است تصویب
می نمایند قیام نمایند (اغلب قیام کردند و با کثرت
تصویب شد)

ماده (۹۹) لایحه وزیر - مستشار برابرت
معین رسیدگی کرده معلوم می نماید که اولاً معین شخصاً
را بطوری که کمیسیون پیشنهاد کرده است تصویب
می نمایند قیام نمایند (اغلب قیام کردند و با کثرت
تصویب شد)

ماده (۹۸) - مستشار پس از رسیدگی بهطالب
ماده قبل رأی خود را در راپورت کتبی بیان و منضم
بصورت حساب می نماید .
رئیس - مغالطی که در این ماده نیست؟ گفتند
خیر رأی بگیریند .
رئیس - پس رأی می گیریم کسانی که موافقت
در این ماده با پیشنهاد کمیسیون قیام نمایند (اغلب
قیام کردند و تصویب شد)

ماده (۱۰۱) لایحه وزیر - پس از ختم عمل
راپورت مستشار معین با حضور خود معین در محکمه
قرائت می شود و معین هم می تواند عقیده خود را
بیان و توضیح نماید ولی حق ندارد در موقع اخذ
رأی رأی دهد محکمه بعد از اصدای عقیده مدعی العموم
و اطمینان بصحت و ترتیب محاسبات در همان
جلسه با در جلسه بعد دادن مفاسد رأی می دهد .
و در صورت لزوم اسقاط ضمانتها و کفالت صاحب
جمع را خواهد نمود و اگر اختلافی در دفعات جمع
از حیث مطابقت با قوانین مملکتی یا در دفعات خرج
از حیث مطابقت با اجاره مجلس شورای ملی مشاهده
کند باید حکومت او را بمجلس عمومی رجوع نماید
کمیسیون ماده مزبور را در ضمن دو ماده بمبارت
ذیل پیشنهاد کرده بود .

ماده (۱۰۲) - در روز معین و در محکمه
مرجع مستشاری که بصورت مخبری معین شده با حضور معین
یا معینین عقیده خود را در باب حساب صاحب جمع
و ایرادات معین بیان می کند و همچنین معین مخبر
عقیده خود را توضیح میکند ولی حق رأی دادن ندارد
رئیس - در این ماده مغالطی است که نیست
(اظهاری شد) - پس رأی می گیریم کسانی که موافقت
دارند با ماده پیشنهادی کمیسیون قیام نمایند (اغلب
قیام کردند و تصویب شد)

ماده (۱۰۰) - مستشاران در هر یک
از فقرات حساب رأی خود را بشرتیب قدمت خدمت
یا کبر سن داده و رئیس محکمه نتیجه رایحه بهریک
از فقرات حساب را در حاشیه راپورت قید کرده
پس از آن حکم کلی در ذیل راپورت صادر و بمضای
رئیس و مستشاران میرساند در ضمن رسیدگی اگر
محکمه ملاحظاتی داشته باشد موافق ماده [۶۲]
بصاحب جمع ابلاغ خواهد کرد اگر صاحب جمع
باقی یا فاضل نداشته باشد این مسئله دو حکم
محکمه قید و حکم مزبور بنزله مفاسد حساب خواهد
بود . در صورتیکه صاحب جمع باقی داشته باشد
مبلغ آن در محکم دیوان محاسبات تعیین و امر بوصول
خواهد شد و اگر فاضل داشته باشد حکمی که در
آن باب صادر میشود بمثل سند طلب او خواهد بود

حاج سید ابراهیم - این جا نوشته است به
امضای رئیس و مستشاران میرساند حالا اگر مراد
از این رئیس رئیس محکمه است که این یک چیز
قطعی است که بگوئیم رئیس حکم را با امضای خودش
میرساند و اگر مراد رئیس کل است که می بایستی
قیه شود .
فهم الملک - آن چیزیکه در اول نوشته
شده غیر از آن حکمی است که در آخر ماده نوشته
شده است که رئیس محکمه و مستشاران امضاء بنمایند

مراد از این جمله این است که رئیس محکمه بعد
از آنکه که رأیها اظهار شد در حاشیه صورت حساب
صورت حکم را می نویسد و آخر آن حکم را در بیس
محکمه و مستشاران امضاء خواهند نمود و این غیر
از آن حکمی است که بعد خواهند نوشت و برای
صاحب جمع خواهند فرستاد این حکمی است که
در حاشیه آن نوشته میشود مهیود بدقت که از روی
آن حکم آخری را صادر نمایند .

وکیل التجار - بنده میخواستم سؤال کنم
که قایده اینکه مستشارها باید رأی خودشان را به
ترتیب قدمت در خدمت اظهار بدارند چیست عقیده
بنده غیر از اینکه باید یک مدتی بایماندها کرده در این مقصود
بنمایند که آن یکی بگوید من سنم زیاد تر است
یکی دیگر بگوید که من زودتر داخل در خدمت شده ام
آنوقت باید بروند دفتر تولد آنها را نگاه بکنند و مدتی
وقت را تلف نمایند میطور مذاکره بکنند و هر کدام
رأی خودشان را بعد از آن اظهار بکنند و هیچ لازم
باین ترتیب نیست .

آقا شیخ ابراهیم - بعکس عقیده بنده این
است که اول معین رأی بدهد بعد هر کس که جدید -
الخدمت تر است تا برسد بترتیب آنها تا یک قدیم خدمتند
برای اینکه رأی آن کسیکه جدید خدمت است در
آراء آنها تا یک قدیم خدمتند مؤثر نیست و بالعکس
مؤثر است پس باید نوشت کسانی که جدید خدمت ترند
اول باید آنها رأی بدهند .

حاج سید ابراهیم - اینکه آقای آقا
شیخ ابراهیم فرمودند صحیح است در غیر معین بجهت
اینکه گفتیم که معین حق رأی دادن ندارد دیگر این که
آنچه را که بنده عرض کردم اصلاح لفظی بود و
آقای مخبر سر عبارت معنی کردن بنده عرض کردم که
به امضاء رئیس و مستشاران برساند اگر مراد رئیس
کل است که باید قید شود .

لسان الحکماء - اولاً میخواستم عرض
کنم که ترتیب لازم ندارد بجهت اینکه آنچه ام مثل
مجلس است هر کدام اجازه می خواهند و در ضمن نطق
رأی و عقیده خودشان را اظهار بدارند و این هیچ قانونی
نیست که اینجا به ترتیب عقیده خودشان را اظهار
بکنند و رأی بدهند و چون این محکمه قانونی است
باید مثل مجلس مذاکره بکنند و رأی دهنده اکثریت
بهر چه شد قاطع مسئله خواهد بود .
مشیر الدوله - بنده موافق بودم با آقای
آقا شیخ ابراهیم ولی چون آقای لسان اینطور فرمودند
بنده مجبور شدم که دفاع بکنم مقصود از گرفتن رأی
بترتیب این است که اگر از اول رأی را از آن هائی
بگیرند که سن ترند با قدمت در خدمت دارند آراء
آنها در رأی آنها تا یک جوان ترند مؤثر خواهد شد
پس باید رئیس محکمه اول رأی کوچکترین حضورا
به بنده بعد رأی بزرگتر از او را در میطور نا اینکه
در آخر رأی خودش را هم اظهار بدارد .
(پیشنهادی از طرف آقای آقا شیخ ابراهیم بمبارت
ذیل فرات شد)

بنده پیشنهاد میکنم نوشته شود اول مستشاری
که مخبر است و بعد بترتیب حضوریکه جدیدالورود است
و بعد رئیس در آخر رأی میدهد .
حاج عز الممالک - بنده میخواستم عرض

کنم که هر محکمه بکنفر رئیس و دو نفر مستشار بیشتر
صوب ندارند و بعد از آنکه که مستشاری که مخبر است
رأی خودش را اظهار کرد رئیس و یک نفر مستشار
باقی میماند و برای آنها این ترتیب لازم نیست این
بفقیه بنده اسباب اشتباه است و خوب است در همان
پیشنهاد کمیسیون رأی بگیریند .

رئیس - اول باید رأی بگیرییم در این اصلاحی
که پیشنهاد شده است .
معاضد الممالک - اصلاح آن چیزی است
که مقصود را تغییر ندهد و فقط تغییر عبارت بنده ولی
پیشنهاد آنست که مقصود را هم تغییر بدهد و در پیشنهادی
هم اول باید در قابل توجه بودن آن رأی گرفت
چنانچه قابل توجه شد کمیسیون رجوع میشود و چون
این یک چیزی است که مقصود این ماده را میدهد که
پیشنهاد است و عقیده بنده در قابل توجه بودن آن اول
رأی گرفته شود . (گفتند صحیح است)

رئیس - پس در قابل توجه بودن این پیشنهاد
رأی میگیریم - کسانی که این پیشنهاد را قابل توجه
میدانند قیام نمایند (رشد)

رئیس - حالا رأی میگیریم به اصل ماده که
از طرف کمیسیون پیشنهاد شده است - کسانی
که موافقت با اصل ماده که کمیسیون پیشنهاد کرده
است قیام نمایند (بجز تصویب شد)

رئیس - این ماده چون رشد خوب است
رجوع کنیم کمیسیون که در آنجا یک تجدید نظری در
آن بشود و ثانیاً به مجلس بیاید - حالا مجلس را ختم
میکنیم بواسطه اینکه از شب خیلی گذشته است و منزل
بعضی از آقایان هم دور است - دستور جلسه آتی -
راپورت کمیسیون بودجه راجع محاسبات - شورای اول
در بجه قانون ثبت اسناد - شور دوم در بجه قانون
دیوان محاسبات .

عز الممالک - این راپورت کمیسیون بودجه در
خصوص اعزام محصلین بارو یا گفته شده بهترین مطلبی
است که راپورت آن داده شده لکن این راپورت ناقص
است بجهت اینکه کمیسیون بودجه موکول کرده
است باینکه این راپورت برود بکمیسیون معارف
کمیسیون معارف پروگرام تحصیلات آنها را معین کند
پس تا راپورت کمیسیون معارف بمجلس نیاید بان
راپورت نمیشود رأی داد و بنده لازم بود عرض کنم که
راپورت راخواست آن کمیسیون هر چه زودتر بدهد .
مرتضی قلیخان - بنده تقاضا میکنم که عوض
راپورت معصاین راپورت کمیسیون بودجه راجع
بمیسو هازه جزء دستور گذاشته شود بجهت اینکه در
کمیسیون نظام لزوم او را تصویب کرده اند و از وزارت
چنگ هم دوسرته تقاضای فوریت آنرا کرده اند این
لازم است هر چه زودتر از مجلس بگذرد .
رئیس - اگر مغالطی نیست جز دستور بیکگذاریم
دکتر علیخان - مغالط هست .
رئیس - دو قهره پیشنهاد از طرف آقایان شده
است چون امضاء ندارند و مطالبش هم مختلف است
لازم است که پیشنهادها امضاء شود خواهش میکنم
من بعد با امضاء پیشنهاد نمایند .
ادیب التجار - عرض بنده این است که در
خصوص حق تقشیش کشیده شد دولت آنرا نگر کرده
است و در آنخصوص استیضاح کردند از وزارت مالیه

آن يك مطلبی است كه خیلی اهمیت دارد بنده تقاضا میكنم و گمان این است كه نمایندگان هم همراهی كنند كه يك حق تفتیش بزرگی از مواد آن امتیازنامه ساقط نشود و آن استیضاح جزء دستور گذاشته شود.

رئیس - چون در خصوص آن استیضاح از وزیر جواب نیامده است نمیتوانیم جزء دستور بگذاریم.

ادیبالتجار - بلکه تا شما دوازده روز جواب نیامد چه باید کرد.

رئیس - اینطور هم نیست كه در صورتیكه وزیر بخواند جواب بدهد بلكه استیضاحی مجلس بلا تكلیف نماند در نظامنامه در آن صورت هم تكلیف همین شده است.

آقای سید حسین اردبیلی - بنده در خصوص دستور بطور عموم میخواهم تقاضا كنم كه این قوانین كه يك شور شده و ناقص است تمام شود و بهیچوجه تا این قوانین ناقصه تمام نشده داخل مطلب دیگر نشویم و مسئله خیلی مهمی كه باید اقدام شود اصلاح نظامنامه انتخابات است و بودجههایی است كه آمده است كه آنها هم هر چه زودتر بمجلس بیاید بجز این دو مطلب حتی الامكان نباید بقانون دیگری داخل شویم.

رئیس - پس حضرتعالی باین دستوری كه معین شده است همراهی بجهت اینکه تمام قوانینی است كه يك شور شده است.

آقای شیخعلی خراسانی - بنده هم با این دستور همراهم الا اینکه عرض میکنم باید ترتیب دستور معین شود اول قانون دیوان محاسبات باید در دستور گذاشته شود آنكه تمام شد آنوقت قانون ثبت اسناد شروع شود بجهت اینکه قانون ثبت اسناد يك شور شده است و قانون دیوان محاسبات شور دوم است اگر بنگارند آنها شروع شود قانون دیوان محاسبات نخواهد گذشت هر دو ناقص میماند.

رئیس - آقایان میدانند كه قانون ثبت اسناد هم بقدرت اهمیت دارد مخصوصاً اعضای کمیسیون بغبوی مطلع هستند و لازم است كه آنها هم هر چه زودتر از مجلس بگذرد.

دكتر علیخان - بنده میخواهم مخالفت كنم با اشخاصی كه در خصوص راپورت محصلین صحبت كردند كه باید راپورت کمیسیون معارف بیاید بعد داخل آنجا كه شویم این مسجع نیست بجهت اینکه این مطلب خیلی اهمیت دارد و بهیچوجه باهم ملازمه ندارد كه بدون راپورت کمیسیون معارف بشود بآن راپورت رأی گرفت بجهت اینکه اینها متانافی باهم ندارند باید بمجلس در راپورت کمیسیون بودجه رأی خودش را بدهد یعنی این اعتبار را بمجلس بوزارت معارف بدهد آنوقت معلوم است كه کمیسیون معارف هم پروگرام آنها را خواهد نوشت و بمجلس خواهند آورد مجلس هم رأی خودش را خواهد داد.

رئیس - بعضی از آقایان باره استیضاحات دارنده بفرمائید آقای ارباب سوالی داشتید.

ارباب کیخسرو - بنده در جلسه گذشته در خصوص تعیین دستور مرض كردم كه كثرات سیو مولیتر جزء دستور شود و آنچه اسم برده شد لکن حالا می بینم بلكی از جزء دستور خارج شده و خوبست آنرا جزء دستور قرار بدهید و يك مسئله دیگر كه خیلی مهم است بنده يك چیزی پیش از این پیشنهاد کرده بودم و در ضمن مذاكره جلسه

گذشته آنها مذاكره شده لوایح نجف اشرف است استدعا می كنم كه در ضمن این دستور گذاشته شود.

رئیس - در اینجا است اگر مخالفی نیست جزء دستور میگذاریم جزء دستور هم بوده است شاهزاده سلیمان میرزا حضرت والا سوالی داشتید در خصوص کمیسیون اصلاح نظامنامه انتخابات در این خصوص دیروز صبح از طرف هیئت رئیسه نوشتیم از برای آقایان اعضاء آن کمیسیون و خواهش كردیم زودتر حاضر شوند و هیئت رئیسه خودشان را انتخاب كنند و مشغول شوند حالا اگر باز فرمایشی دارید بفرمائید.

سلیمان میرزا - بنده هم بفرزاین مطلبی نداشتم و لکن می خواهم عرض كنم كه این مسئله خیلی مهم است و لازم است كه هر چه زود تر در اینخصوص اقدام بكنند و هنوز شاهزاده محمد هاشم میرزا كه یکی از اعضاء آن کمیسیون است میگوید مكتوبی از هیئت رئیسه بمن رسیده است و هیچ اقدامی نشده است در يك چیز بگفته ام كه چیزی است كه باید اقدام شود و اگر باین ترتیب بخواهیم كار كنیم كه از كار چهل پنج روز است ۱۷ نفر انتخاب کرده ایم نتوانسته اند يك جلسه درهم به نشینند و هیئت رئیسه خودشان را انتخاب كنند گمان میکنم كاری از پیش نرود و اگر آقایان فرصت ندارند كه باین کمیسیون حاضر شوند و بلكه حاضر نامه هم حاضر نمیشوند و كبل مجلس هم هستند خوبست در این صورت استعفاء بدهند تا اینکه ما هم يك اشخاص را انتخاب كنیم كه فرصت داشته باشند تا كی باید مطلب باین مهمی را اینطور مهمل گذاشت چند نفر از آقایان اعضاء آن کمیسیون راننده سراغ دارم كه حالا حاضر شدند سایرین هم اگر می دانند نمیتوانند برسند باز مكرراً یادآوری میکنم كه استعفاء كنند و ما را راحت نمایند بجهت اینکه این قانون انتخابات خیلی اهمیت دارد و باید در این دوره تمام بشود و اگر این دوره بسر بیاید معلوم نیست حال نمایندگان كه چه خواهند بود و تكلیف مردم چه خواهد بود بواسطه اینکه این نظامنامه انتخابات را بمجلس تصویب نكرده است و نه اصلاح کرده است پس از آقایان استدعا دارم كه خودشان زود حاضر شوند و اینكار بگذرد والا اگر اینطور بماند دوره تمام شود و قانون انتخابات همینطور بماند همان حال نمایندگان معلوم نیست چه خواهد شد و از اول دوره جدید تا حالا چیزی كه اسلا طرف گفتن واقع نشده است همین نظامنامه انتخابات است و حال آنها معلوم نیست كه چه خواهد شد.

رئیس - بنده سعی شرحی نوشتیم با آقایان بجهت انتخاب شده بودند و خواهش كردم كه در مجلس حاضر شده باشند ریشه خودشان را زودتر انتخاب كنند حالا اگر بفرمایید با آقایان اینگونه

رئیس - بنده موقع زامانتم می دانم كه یادآوری كنم در نظامنامه نوشته است كه در هر سه ماه به ماه يك مرتبه کمیسیون عرایض باید تجدید شود و آن يك ماه است كه از مدت کمیسیون عرایض گذشته است و تجدید نشده است و بنده می خواهم احساسات و كلاله را ببنیم كه آیا تصویب میکنند كه ما دام كه کمیسیون عرایض تجدید نشده است همان کمیسیون همانندش منقضی شده می توانیم رسیدگی بفرماییم بكنند یا خیر این يك چیزی است كه احساسات و كلاله لازم است معلوم شود دیگر اینكه در مجلس سابق كه نكتراف داخله را میخواهند دیگر مجلس وقت نداشت كه بمطالب دیگر برسد و بوظیفه خودش عمل نماید این است كه در نظامنامه داخلی تفكیک کرده است و سه قسم فرارزاده است اول عرایض كه رجوع آنرا یکی از وزارتخانهها كه کمیسیون صلاح

رئیس - بنده موقع زامانتم می دانم كه یادآوری كنم در نظامنامه نوشته است كه در هر سه ماه به ماه يك مرتبه کمیسیون عرایض باید تجدید شود و آن يك ماه است كه از مدت کمیسیون عرایض گذشته است و تجدید نشده است و بنده می خواهم احساسات و كلاله را ببنیم كه آیا تصویب میکنند كه ما دام كه کمیسیون عرایض تجدید نشده است همان کمیسیون همانندش منقضی شده می توانیم رسیدگی بفرماییم بكنند یا خیر این يك چیزی است كه احساسات و كلاله لازم است معلوم شود دیگر اینكه در مجلس سابق كه نكتراف داخله را میخواهند دیگر مجلس وقت نداشت كه بمطالب دیگر برسد و بوظیفه خودش عمل نماید این است كه در نظامنامه داخلی تفكیک کرده است و سه قسم فرارزاده است اول عرایض كه رجوع آنرا یکی از وزارتخانهها كه کمیسیون صلاح

رئیس - بنده موقع زامانتم می دانم كه یادآوری كنم در نظامنامه نوشته است كه در هر سه ماه به ماه يك مرتبه کمیسیون عرایض باید تجدید شود و آن يك ماه است كه از مدت کمیسیون عرایض گذشته است و تجدید نشده است و بنده می خواهم احساسات و كلاله را ببنیم كه آیا تصویب میکنند كه ما دام كه کمیسیون عرایض تجدید نشده است همان کمیسیون همانندش منقضی شده می توانیم رسیدگی بفرماییم بكنند یا خیر این يك چیزی است كه احساسات و كلاله لازم است معلوم شود دیگر اینكه در مجلس سابق كه نكتراف داخله را میخواهند دیگر مجلس وقت نداشت كه بمطالب دیگر برسد و بوظیفه خودش عمل نماید این است كه در نظامنامه داخلی تفكیک کرده است و سه قسم فرارزاده است اول عرایض كه رجوع آنرا یکی از وزارتخانهها كه کمیسیون صلاح

بدهند دویم عرایض را كه علاوه بر ارجاع یکی از وزارتخانهها کمیسیون صلاح میداند كه با اطلاع مجلس برساند همین آنكه رجوع آنها را بمجلس نه بوزارت اصلاح بدهد حالا معلوم است كه كسی بدون جهت طلبی را بمجلس نمی نویسد بجهت اینکه این مطلب یا شكایت از حاكم است یا شكایت از وزیر است اگر باید تمام عرایض را برض مجلس برسانیم آنوقت اگر مجلس سه مقابل این وقت پیدا كند ممكن نیست كه عرایضی كه بمجلس رسیده است تمام شود.

يك مطلبی هم كه بنظر بنده رسیده است و میخواستم كه در این خصوص يك پیشنهادی بكنم بمجلس اولاً اینكه عده کمیسیون عرایض كافی نیست بجهت رسیدگی بفرایض دیگر اینكه باید نظر کمیسیون هر قدر وسعت داشته باشد كه بتواند با وزراء داخل مذاكرات شوند چنانچه این حق را هم هیئت رئیسه بماند كه بتوانیم با ایشان مذاكره نماییم و چون در نظامنامه همچو حقى بما داده نشده بود تا يك قدری مسامحه كردیم بعلاوه وقتمان مساعدت نكرد در هر صورت ما عرایضی را كه بکمیسیون میرسد يك قسمت را می فرستیم به هیئت رئیسه هیئت رئیسه مختار است میتواند جزء دستور بگذارد یا نكند و يك قسمت از عرایض را میفرستیم پیش وزراء و يك قسمت دیگر را هم جوانی كه لازم است و مقتضی است داده میشود باینكه لاجواب است مثل مطالبی است كه قابل جواب نیست بنده عرض می كنم کمیسیون عرایض اگر نواقصی داشته باشد لکن باندازه كه از دستش بر بیاید اقدام میکند.

رئیس - این صحیح است تا كیون هم مطابق آن عمل شده است اگر عرایض مهمی از کمیسیون عرایض رسیده است بجهت رئیسه هیئت لازم است است بمجلس برسد برض مجلس رسانیده ولی اینكه فرمودید كه عده کمیسیون كافی نیست این يك مطلب قانونی است و نظامنامه شش نفر معین کرده است و اگر کمیسیون عرایض بآن عقیده باقی است و شش نفر را كم میدانند باید يك پیشنهاد قانونی كتبی بنمایند كه بمجلس آمده در اینخصوص قرار داده شود.

لواء الدوله - قبل از اینکه داخل مذاكرات در دستور شود بنوشته ام و عرایضی كه بمجلس میرسد باید برض مجلس برسانید مطابق ماده ۱۰۴ پس يك قسمت از عرایض باید در مجلس قبل از اینکه داخل در مذاكره شوید برض مجلس برسانید.

رئیس - مطابق اینهم عمل شده است.

حاج سید ابراهیم مدرس - بنده چون در کمیسیون بودجه هستم وقت کمیسیون بودجه هم زیاد است از کمیسیون داخله استعفاء می دهم.

وكیلالتجار - اگر چه آقایان در ضمن اظهاراتشان مقداری از عرایض بنده را فرمودند البته خاطر آقایان مسبوق است كه چیزی - فقط از حق نظر زمان باقی مانده است استیضاح است و نظامنامه داخلی از برای استیضاح معین نموده است كه منتهی تامت يك نامه وزیر میتواند از برای جواب حاضر شود و زیاد بر آن حق ندارد تاخیر

ببندارند و يك نقره استیضاح بنده در باب پول نيكل کرده ام كه بگرامتجاوز از يك ماه است و حاضر نشدند كه جواب بدهند و در خصوص استیضاحات نمایندگان نظامنامه مینویسد كه در صورتیكه وزراء حاضر باشند در آخر جلسه ممكن است استیضاحات شود و جواب باید بدهند و در صورتی كه حاضر نباشند بجهت جواب دادن در جلسه آتی میتواند جواب بدهند ولی حالا طوری شده است كه وزراء بشوالات نمایندگان نه باستیضاح نمایندگان می خواهم عرض بكنم رفق نيكذارند باوقت ندارند جواب بدهند در صورتی كه اغلب هم در مجلس تشریف دارند و هیچ اعتنا نمی كنند در صورتیكه سوال يك چیزی است كه نتیجه اش بعد باید استیضاح برسد و بعضی استیضاحات بنده و سایر نمایندگان کرده ایم كه اگر جواب مساعد نشیند مجبوریم كه استیضاح كنیم بجهت اینکه آنها در موقع خودشان اگر حاضر نشوند كه جواب مساعد ندهند نماینده مجبور باستیضاح است و باید حالا ترتیبی قرار داد آقایان وزراء حاضر شوند و جواب بدهند می دانید بعضی استیضاحات هست كه اگر در آن موقع سوال نشد ممكن است ضررهای كلی بسملكت بزند ضرر مالی و همه چیز كه اگر در آن موقع سوالی شد ممكن است فائده داشته باشد و اگر از آن موقع گذشت فائده نخواهد داشت و بنده هم این عرایض را مهم میدانم عرض نكردم حالا هم كه آقایان تشریف میبرند كوتاه میکنم.

رئیس - استیضاحی است آقای مشیر حضور کرده اند فراتر میشود (بجارت ذیل فرمائید) مقام منبع ریاست مجلس مقدس شورای ملی - بنده از بابت عباس خان نام قفقازی رئیس نظديه اصفهان كه در صبح روز پنجشنبه آقای مستعد خاقان حكمران آنجا و عمو زاده ایشان میرزا عبدالرحیم خان را علناً در دارالحكومه با چند نفر رولور مجروح ساخته و پس از انجام این جنایت خود جانی با چهار نفر از رفقای ایرانی خود كه مجلس بلیاس قفقازی بوده اند رفته در نرسول خانه روس متحصن بشوند و در خصوص استخدام اینگونه اتباع خارجه در ادارات دولتی از رئیس الوزراء استیضاح خواهم كرد مقرر فرمائید هر چه زودتر در مجلس مقدس حاضر شده جواب بدهند دویم صفر المظفر (فتح الله طباطبائی مشیر حضور).

رئیس - این را ابلاغ می كنم كه بیایند جواب بدهند هر چه هم جواب دادند برض مجلس برسانیم.

آقای شیخعلی شیرازی - در دستور می خواستم این عرایض كنم كه بعضی از وكلاء مدعی است كه معطل هستند و باید تكلیف آنها معلوم شود از جمله وكلاى قاضیات هستند كه مدعی است اعتبارنامه رسیده و بمجلس نیامده است كه عقیده مجلس هم معلوم شود و همچنین اعتبارنامه وكلاى زنجان هستند كه شكایت هم کرده اند حثی كه وكلاى ماچرا در خارج مانده در این خصوص باید اقدامی شود كه راپورت آنها از شعب بیاید دیگر آنكه يك استیضاحی است كه قریب يكسال است حاجی آقادر

خصوص نواقص بحریه کرده اند نمایندگان چیست كه حاضر نمیشوند جواب بدهند.

رئیس - این را هم رسیدگی میکنیم و برض مجلس برسانیم.

(رئیس حرکت كرد مجلس پكماسهت و نیم از شب گذشته ختم شد).

جلسه ۳۰۶

صورت مذاكرات مشروح روز شنبه چهارم شهر صفر المظفر ۱۳۳۵

مجلس دو ساعت و ربع قبل از غروب افتتاح شد در تحت ریاست آقای ممتازالدوله تشكيل شد.

صورت جلسه روز پنجشنبه دویم را آقای معاضد الملک قرائت نمود.

غائبین روز پنجشنبه - حاج سید نصرالله - وحید الملک - مرتضی قلی خان بختیاری - سردار اسعد بدون اجازه - آقای میرزا علی اكبر خان دهخدا.

با اجازه - آقای میرزا مرتضی ملیخان.

آقا میرزا اسدالله خان در موقع مقرر حاضر نشده اند.

آقای سید محمد باقر ادیب مریض بودند.

رئیس - در صورت مجلس ملاحظاتی كه هست بفرمائید.

آقای میرزا مرتضی قلی خان - در جزو اشخاصی كه دیر آمده اند بنده را نوشته اند در صورتی كه آن روز را از صبح در نكترافخانه باصفهان مشغول مذاكره بودیم تا وقتی كه شرفیاب شدیم و مخصوصاً آقای آقامیرزا ابراهیم خان را زحمت داده فرستادیم كه عذر ما را اظهار بكنند و علاوه بر این برای این كه مطمئن باشیم سه دفعه تلفون كردم بمجلس الا این جهت خواستم عرض كنم كه عذر داشتم.

آقا میرزا احمد - رای كه در باب مستخدمین آمریکایی گرفته شد به اتفاق بود نه به اكثریت بواسطه اینکه عده (۷۶) نفر بود و [۷۰] نفر رأی دادند و پنج نفر امتناع كردند و يك نفر رد كرد نظیری هم در سابق در همین مجلس در خصوص انتخاب حاج میرزا زین العابدین مرحوم داشت كه چند روزه مفید داشت منذك اتفاق داشتیم و ایشان راه اتفاق انتخاب كردیم.

آقای شیخ علی شیرازی - این - درجه - این مذاكره شد كه در دوره لایحه مستخدمین آمریکایی باید بطریق لایحه قانونی ماده باده رأی گرفته شود و حال آنكه آنها مواد نیست فقراتی است كه در ضمن يك ماده است این را ماده دانستن يك نوع مسامحه است.

ارباب کیخسرو - در مسئله مستخدمین آمریکایی كه اسم و واجیشان در اینجا نوشته شده است آن روز كه اینجا مذاكره شد و تصویب شد و اینجا هیچ قبلی از آن بابت نشده است.

ادیبالتجار - بنده آن روز در خصوص استیضاح دكتر امیرخان مخصوصاً تشریح کرده ام در آن ماده كه دولت ایران حق تفتیش در باره قرارداد بانك استقراری در شعبه رهنی داشته است خواهش

می گنم که آن جزو دستور مجلس گذاشته شود در صورت مجلس بطور اطلاق نوشته است که ادب...

نوع داخلی اینجا عرض کردم و هیچ در صورت مجلس نوشته نشده حال آنکه این اخطار لازم است...

مذاکره نمی شویم و موضوع مذاکرات امروزان نیست و تصور میکنم که اخطار بنظام نامه ای که شد...

نوع دوله - تصور می کنم که اگر این طور باشد این اسباب این بشود که نظام نامه داخلی عمل نشود...

معاذ الملک - در باب اعتراض آقای آقا میرزا احمد که می فرمایند امتناهیون را جزء رای دهندگان محسوب بدانند این طور نیست...

وکیل التجار - بنده نمی خواهم ایراد بکنم که چرا جزء صورت دستور مجلس نوشته نشده است ولی در آخر جلسه شرح مسیوطی برای نیامدن وزراء برای جواب سئوالات و استیضاحات شده...

حاج علیخان - چون بنده مخیر کمیسیون معارف هستم وزیر روز قتیکه دستور را همین میگردند...

به این جهت جسارت کردم و عرض کردم که راپورت اعزام محصلین را جزء دستور بگذارند و عرض میکنم...

رئیس - بنده نمی توانم این را مقدم بدانم بعلاوه اینکه نظام نامه بمن اجازه نمیدهد این فرمایش را آنروز هم حضرتعالی فرمودید لکن اینکه میفرمائید...

دکتر علیخان - بنده تصور نمی کنم که قانوناً مجبور باشم بعد از یک مطلبی رای بدهیم کمیسیون بودجه راپورت خودش را داده است و تسویب کرده است...

رئیس - سابق در جلسات پیش مجلس گفته است که اینرا بفرستند بکمیسیون و فرستاده اند و باید که از کمیسیون راپورت بیاید اینرا هیچ نمی توان قبل از این که راپورت کمیسیون معارف بیاید رای گرفت...

آقای میرزا ابراهیمخان - اینجا کمیسیون بشود بقیه قانون دیوان محاسبات شد ماده ۸۵ و ۱۰۳ وزیر را تبدیل کرده است...

ماده ۱۰۳ از پیشنهاد وزیر - اگر در محکمه ثابت شد صاحب جمع مومی الهه باقی دار است حکم جدا گانه نوشته شده بتوسط مدعی العموم برای اداره متبوعه اش فرستاده میشود که یادداشت لازم را بصاحب جمع ابلاغ کند...

پیشنهاد کمیسیون ۱۰۱ - در ضمن رسیدگی اگر محکمه ملاحظاتی داشته باشد موافق ماده (۶۳) بصاحب جمع ابلاغ خواهد کرد...

رئیس - رای میگیرم بر این ماده بطرفی که خوانده شد کسانی که تصویب می کنند این ماده را موافق راپورتی که کمیسیون داده است قیام نمایند...

ماده ۱۰۴ - صورت اصل حکم را میز نوشته خود امضاء می کنید پس از آن به امضای رئیس اطلاق رسانیده بدفتر دار کل میدهد که به امضای رئیس کل برساند و بعد از این ترتیبات سواد مصدق حکم مزبور بتوسط مدعی العموم برای وزارتخانه متبوعه صاحب جمع ارسال میشود...

حاج عز الملک - بنده فقط در ماده تبدیل عرض می کنم که این صدد دو و صدو سه يك مطلب است راجع بیانی یا فاضل صاحب جمع است...

خودشان نگاه دارند چرا اصل آن حکمی که از روی آن سواد بر میدارند نمی فرستند باید اصل آن حکم را بفرستند برای آن وزارت خانه نهایت سواد باید در دفتر دیوان محاسبات باشد واصل آرا بفرستند...

فهمیم الملک - رئیس اطاق مقصود همان رئیس محکمه است رئیس محکمه نوشته شده و اما در خصوص سواد این در تمام جاها معمول است که وقتی که يك حکمی صادر شد به امضای رئیس و سایر اعضاء میرسانند آن را باید در خود محکمه ضبط کنند بجهت اینکه آن سند محکمه است که هر کس بخواهد ببیند سواد مطابق اصل را میتواند بخواند و آن سواد را می فرستند برای هر کس دیگر هم بخواهد می تواند با اجازه رئیس ببیند آن اصل را که در آنجا ضبط است از رئیس دفتر بخواهد سواد آنرا بردارد...

حاجی شیخ الرئیس - بنده عرضی نداشتم فقط لفظ منشی باشی يك لفظی است مرکب از عربی و ترکی و لفظ خوبی نیست خوب است این افظ را بردارند و سردبیر بنویسند که لفظ وطنی و ملی ماست و این لفظ خوبی است...

فهمیم الملک - برداشته شده است حاجی سید ابراهیم - تشکر می کنم...

حاجی سید ابراهیم - بنده جواب آقای مخیر را نفهمیدم آن دلیل نشد بجهت اینکه اصل حکم را ضبط کنند اگر اصل حکم را بفرستند بجهت وزیر و سوادش را در دفتر ضبط کنند برای آنکه بصاحب جمع ارائه بدهند این اقرب به آن ترتیبات است که اصل حکم را در دیوان محاسبات نگاه دارد بنده باین توضیح آقای مخیر نافع نشدم و آن لفظ اطلاق را هم تغییر بدهند...

حاجی آقا - اصل حکم در دفتر دیوان محاسبات ثبت نمی شود و بدیهی است که اصل حکم همانطور که آقای مخیر بیان کردند آنجا محفوظ می ماند در دفتر برای آنکه هر کسی هر وقت بخواهد سواد مطابق با اصلی داشته باشد از روی آن بنویسد و بنویسد که مطابق با اصل است و اجزای محکمه رسیده امضاء بگیرند والا بدیهی است اصل حکم دست اومی افتد و هر کس که لازم داشته باشد و بخواهد ببیند میتواند ببیند و از بین می رود اما آن طوری که آقای مخیر بیان فرمودند اصل حکم همیشه در دفتر محفوظ می ماند و آنوقت يك سواد مطابق با اصلی می دهند بصاحبان جمع یا هر کس که بخواهد این يك ترتیب مرتبی است که لازم است همیشه همین طور معمول واصل حکم در دفتر محفوظ باشد...

محمد هاشم میرزا - گویا رفع تمام این اشکالات که آقای حاجی سید ابراهیم تصور فرمایند و آقای مخیر جواب میدهند باین بشود چون ممکن است که اصل حکم يك وقتی مفقود شود خوب است دوسنخه بنویسند يك نسخه را بدهند به او و يك نسخه را در دفتر ضبط کنند همان طور که يك نسخه را هم میکنند دو نسخه بنویسند هر کس هم رفع...

فهمیم الملک - تغلیس را که سؤال کردند اشکال می شود و هم زحمتی در بین نیست نهایت یکی را بنویسند سواد یکی را بنویسند اصل وقتی که هر دورا همه همی کنند در واصل میشود و دیگر هیچ اشکالی باقی نمی ماند...

فهمیم الملک - تصور می فرمائید که دو نسخه نوشته می شود و دیگر هیچ لازم نخواهد شد در صورتی که در يك حکم باید دو نسخه بیست نسخه نوشته شود می نویسد می می برند يك سند اصل که پیدا کردند از روی آن هزار ستم می توانند بنویسند آن سنداصل برای اینست که وقتی که سواد می دهند همه مطمئن می شوند که با امضای رئیس کل و محکمه رسیده است و پیش خود ننوشته اند ولی وقتی که نسخه اصل در دفتر نباشد نمی دانند پیش خود نوشته اند یا از روی نسخه اصل وقتی که يك سندی در آنجا نوشته می شود دیگر هیچ لازم نیست که امضای رئیس یا منشی را داشته باشد دفتر که ضمانت بکند که يك سند اصلی در دست او هست همان کافی است...

مجدداً ماده مزبوره با اصلاح قرائت شد ماده ۱۰۴ - صورت اصل حکم را ممیز نوشته خود امضا میکنند پس از آن با امضای رئیس محکمه رسانیده بدفتر دار کل می دهد که با امضای رئیس کل برساند و بعد از این ترتیبات سواد مصدق حکم مزبور بتوسط مدعی العموم برای وزارتخانه متبوعه صاحب جمع ارسال می شود...

رئیس - رای می گیرم بر این ماده ۱۰۴ بطوری که قرائت شد کسانی که موافقند قیام نمایند (با اکثریت تصویب شد) ماده الحاقیه کمیسیون ماده ۱۰۵ - پس از آنکه حکم صادر و اصل آن امضاء شد دفتر دار کل مضمون آنرا در ذیل صورت حساب قیام خواهد کرد...

رئیس - رای می گیرم بر این ماده ۱۰۴ موافقند باماده ۱۰۵ قیام نمایند (با اکثریت تصویب شد) پیشنهاد وزیر ماده ۱۱۲ - در صورتی که محکمه دادن مقاصد و یا محکومیت صاحب جمع را رای ندهد واز برای تصفیه حساب خود را محتاج با اقدامات دیگری داند حکم مقدمانی صادر و سواد از آن حکم که محتوی نظرانی است که محکمه داشته بتوسط مدعی العموم از برای صاحب جمع فرستاده می شود...

ماده ۱۰۶ - در موقع رسیدگی اگر محکمه محکومیت یا تغلیس صاحب جمع را رای ندهد واز برای تصفیه حساب خود را محتاج بحکم اصدادی یا قرینهای داند نظرات دیوان محاسبات را در این باب موافق ماده (۶۲) مدعی العموم بتوسط اداره متبوعه صاحب جمع باو ابلاغ می نماید...

افتخار الواعظین - بنده عرضم این است که نوشته است اگر محکمه محکومیت یا تغلیس صاحب جمع را رای ندهد مراد از این تغلیس چه چیز است؟

فهمیم الملک - تغلیس را که سؤال کردند مخیر این کمیسیون هستند خودشان جواب بدهند که خیلی از مذاکرات اینها از نشود...

فهمیم الملک - ماده (۶۳) را ملاحظه فرمائید تا اینکه معلوم شود در موقع رسیدگی گفته شده است که اگر دیوان محاسبات نظرانی داشته باشد...

حاجی سید ابراهیم - عرض می کنم که آقای مخیر این کمیسیون هستند خودشان جواب بدهند که خیلی از مذاکرات اینها از نشود...

مقصود این است که چون در ابتدا ذکر شد راجع باینکه يك وجه الضمانه ای باید بدهند و يك اعتباری بدهند این را باید فراری داده بطور کلی بنویسیم که هر وقت مسئله وجه الضمانه گذشت از مجلس قید میکنند این را تغلیس یعنی وجه الضمانه عجلاناً اینجا قیدی می شود همینقدر «تغلیس» که اگر يك نسخه فراری داده شد در آن موقع آن ضمانتها یا اعتبارنامه ها که برای صاحب جمع داده شده است با آنها رد کنند...

حاجی سید ابراهیم - ماده ۱۰۱ - که الان گذشت در موقع رسیدگی اگر محکمه تا آخر مفادش همان است که در آن ماده گذشت چیز تازه ای ندارد بجهت اینکه میگوید در موقع رسیدگی اگر ملاحظاتی داشته باشد موافق ماده (۶۲) آن ملاحظاتی را بصاحب جمع ابلاغ می کند این نظرانی که آنجا بوده منافاتی ندارد بجهت اینکه نه تغلیس را حکم می کند و نه مقاصد حساب را حکم می دهد در این خصوص مفاد این ماده مفاد همان ماده است دیگر در اینجا نوشتنش مکرر است...

حاج آقا - تصور نمی کنم این ماده با آن ماده یکی باشد بجهت اینکه آنجا محکمه فقط نظرانی دارد نه اینکه در حکم خودش نظرانی داشته باشد در مقام حکم کردن یا محکومیت یا محکومیت صاحب جمع نظرانی خود محکمه دارد و برای توضیح ارجاع میکنند بخود صاحب جمع ولی در این موقع برای این است که برای نظرات توضیحی باشد بلکه برای اینست که محکمه حکم بکنند بمحکومیت یا تغلیس صاحب جمع پس در این موقع حکم اصدادی است که نظرانی دارد و خود صاحب جمع می تواند حکم اصدادی یا فریانی را بخواهد و این حکم اصدادی یا فریانی ای را بجهت خود صاحب جمع بتوسط وزارتخانه متبوعه اومیفرستد این هیچ دخلی به آن حکم اصدادی ندارد...

افتخار الواعظین - پس در صورتی که این تغلیس برای وجه الضمانه و ضمانت نامه است خوب است يك قیدی در اینجا بشود که تغلیس وجه الضمانه یا ضمانت نامه ها...

حاجی شیخ اسدالله - فرمایش آقای حاجی آقا را ملتفت نشدم می فرمایند در صورتی که بخواهد حکم بکنند و تردید داشته باشد که آیا حکم بکنند یا نکنند این فرق دارد با اینکه نظرانی در موقع حکم داشته باشد این را من نمی فهمم که یعنی چه در موقعی که نظرانی داشته باشد باید بتوسط اداره متبوعه اش به آن صاحب جمع ابلاغ کند و توضیح بخواهد بدهد موافق با آقای حاج سید ابراهیم و این دو تا یکی است در موردی که تردید در حکم داشته باشد باز همان است فرق نمی کند و ایراد آقای حاجی سید ابراهیم وارد است بنده این دو ماده را يك ماده بنظر می آید...

حاجی سید ابراهیم - عرض می کنم که آقای مخیر این کمیسیون هستند خودشان جواب بدهند که خیلی از مذاکرات اینها از نشود...

فهمیم الملک - ماده (۶۳) را ملاحظه فرمائید تا اینکه معلوم شود در موقع رسیدگی گفته شده است که اگر دیوان محاسبات نظرانی داشته باشد...

ب توسط اداره متبوعه او به اطلاع میبدهد ماده ۶۳ را که بخوانید معلوم می شود که این نظرات است کلی و بطوری نظرات محکمه ندارد نظرات دیوان محاسبات در این ماده ۶۳ است که یک نظریاتی اگر پیدا کند می تواند توسط اداره متبوعه صاحب جمع به او اطلاع بدهد پس این بکلی یک چیز دیگری است مثل ماده ۶۳ که آنجا می نویسد درجه مدتی دیوان محاسبات به او ابلاغ می نماید بهمان شرایطی که نوشته است آن نظرات کلی است توضیحاتی لازم دارد که باید اینجا به هم می وی این جامی گوید باید حکم اعدادی صادر کند .

حاجی سید ابراهیم - بنده مقصودم از مخالفت با این ماده از جهت موافقت و ارجاع ب ماده شصت و سیم نبوده بلکه از جهت این بوده که با ماده صدور یک یکی است اگر محکمه ملاحظاتی داشته باشد اینجا میگوید و اگر فرقی بین ملاحظاتی نظرات است خوب است بفرماید والا باید این دو ماده یکی شود .

حاجی آقا - غالباً این گفتگوها می که خیلی طول می کشد در شور مواد عرض کردم که براسطه این است که این لواهی که از کمیسیونها می آورند و مقرر در آنها می شود بترتیب نظامنامه در شعب خوانده نمی شود و مشغول گفتگو نمی شوند تا اگر توضیحی لازم دارد بپول از وقت در کمیسیون از اعضاء توضیح بخواهند ماده ۶۳ را بخوانند همان که اول ومله آقای مخیر فرمودند خواهند فهمید که همان است که در این ماده (۱۰۶) نوشته شده است و بین این ماده خیلی فرق است در ماده [۱۰۶] میگوید موافق ماده [۶۳] اگر محکمه ملاحظه ای داشته باشد در آن موقع بصاحب جمع رجوع میکنند که رسیدگی نماید اما در ماده [۱۰۶] میگوید در موقع رسیدگی اگر محکومت یا تقییس صاحب جمع را رأی نهد و برای تصفیه حساب خود را محتاج بحکم اعدادی یا فرینه ای بدانند در آن موردیکه حکم اعدادی را تعریف کردیم اگر آنجا رجوع کنند معلوم خواهد شد که در آنجا نوشته ایم و رسول تخفیف لمطلبی است که محتاج بحکم اعدادی میشود حکم اعدادی که داده میشود نظراتش را در آن حکم اعدادی در آن موقع که میخواهیم حکم اعدادی بدهیم به صاحب جمع اظهار میدارد و وجه نظرات خودش را در موضوع حکم اعدادی بیان میکند این دو موضوع است یکی حکم اعدادی یکی حکم فرینه ای آن در موضوع رسیدگی به اصل حکم است و این در ضمن رسیدگی و صدور حکم در این موقع پیشنهادی بضمون ذیل از طرف

حاجی شیخ اسدالله - بنده عرض میکنم محکمه رسیدگی بحساب یک صاحب جمع میکنند کاری هم به حکم صاحب جمع ندارد و کارش رسیدگی به حساب صاحب جمع است در وقت رسیدگی بحساب این محکمه اگر نظریاتی داشته باشد مطابق ماده ۶۳ باید توسط اداره متبوعه اش آن صاحب جمع ابلاغ بکند و بنویسد و از آنجا مطابق آنچه که در ماده ۶۳ نوشته شده است او حاضر شود یا بنویسد و آنجا مطابق حکم اعدادی که نوشته است هیچ فرق نمیکند مابین آن ماده صد و یک و این ماده که نوشته شده است در آن ماده نوشته شده است که اگر محکمه نظریاتی دارد مطابق ماده ۶۳ به آن اداره ابلاغ کند در این ماده هم نوشته شده است که رسیدگی بحکم میکند دیگر کاری ندارد اینجا فقط هوای است که محکمه رسیدگی بحساب میکند کاری بحکم ندارد و نظری بآن ندارد و بعد از رسیدگی حکم می کند در این ماده هم دارد که وقتی نظریاتی داشته باشد یا در حکم تردیدی داشته باشد یعنی چه یعنی بطور قطع بظنرش نباشد که حکم داده باشد یا ملاحظاتی در کار باشد باز بهمان ترتیب بساید به

حاجی سید ابراهیم - بنده عرض میکنم که این ماده از جهت موافقت و ارجاع ب ماده شصت و سیم نبوده بلکه از جهت این بوده که با ماده صدور یک یکی است اگر محکمه ملاحظاتی نظرات است خوب است بفرماید والا باید این دو ماده یکی شود .

حاجی آقا - غالباً این گفتگوها می که خیلی طول می کشد در شور مواد عرض کردم که براسطه این است که این لواهی که از کمیسیونها می آورند و مقرر در آنها می شود بترتیب نظامنامه در شعب خوانده نمی شود و مشغول گفتگو نمی شوند تا اگر توضیحی لازم دارد بپول از وقت در کمیسیون از اعضاء توضیح بخواهند ماده ۶۳ را بخوانند همان که اول ومله آقای مخیر فرمودند خواهند فهمید که همان است که در این ماده (۱۰۶) نوشته شده است و بین این ماده خیلی فرق است در ماده [۱۰۶] میگوید موافق ماده [۶۳] اگر محکمه ملاحظه ای داشته باشد در آن موقع بصاحب جمع رجوع میکنند که رسیدگی نماید اما در ماده [۱۰۶] میگوید در موقع رسیدگی اگر محکومت یا تقییس صاحب جمع را رأی نهد و برای تصفیه حساب خود را محتاج بحکم اعدادی یا فرینه ای بدانند در آن موردیکه حکم اعدادی را تعریف کردیم اگر آنجا رجوع کنند معلوم خواهد شد که در آنجا نوشته ایم و رسول تخفیف لمطلبی است که محتاج بحکم اعدادی میشود حکم اعدادی که داده میشود نظراتش را در آن حکم اعدادی در آن موقع که میخواهیم حکم اعدادی بدهیم به صاحب جمع اظهار میدارد و وجه نظرات خودش را در موضوع حکم اعدادی بیان میکند این دو موضوع است یکی حکم اعدادی یکی حکم فرینه ای آن در موضوع رسیدگی به اصل حکم است و این در ضمن رسیدگی و صدور حکم در این موقع پیشنهادی بضمون ذیل از طرف

نمیده این کار درست نمی آید زیرا محکمه خودش باید محاکمه را تمام کند و اگر توضیحاتی لازم دارد باید بخواهد و محاکمه را تمام کند آنجا حضور می توان گفت خود محکمه اگر محاکمه را تمام نمید نماید نهایت توضیحاتی بخواهد بخواهد و الا این طور که نمی شود .

آقا شیخ ابراهیم - محکمه چه وقت رأی خواهد داد در وقتی که محاکمه را تمام بیند وقتی که محاکمه را تمام بیند محکمه رسیدگی نیست پس محاکمه را تمام نمیدهد وقتی که محاکمه را تمام نمیدهد باید حکم صادر کند محکمه وقتی محکمه را تمام می بیند که رأی بنده وقتی که محاکمه را تمام نمید باید بپردازد بمقتضای اعدادی یا فرینه ای تمام شود .

رئیس - پس حالا رأی میگیریم در باب اصلاح آقای زنجانی که قابل توجه است یا قابل نیست مطابق نظامنامه باید رأی گرفت - کسانی که اصلاح آقای زنجانی را قابل توجه می دانند قیام نمایند .

(اصلاح مذکور رد شد) .

انتخاب الواعظین - عرض میکنم که این ماده هیچ مربوط به ماده ۶۳ نیست برای اینکه در آنجا دارد که دیوان محاسبات اگر در تصفیه حساب بعضی ملاحظاتی داشته باشد یا در خود حساب بعضی ملاحظاتی داشته باشد آن ملاحظاتی خودش را توسط مدعی العموم و وزارت متبوعه او بصاحب جمع ابلاغ کند آنجا در اصل حساب نظریاتی ندارد و لکن یک شکلی است که از برای رسیدگی بحساب خودش را یک طوری می دانند که از آن حیث محتاج است به صادر کردن بعضی احکام اعدادی یا فرینه ای اگر نظری در صدور حکم فرینه ای داشته باشد این نظر را باید بصاحب جمع ابلاغ کند آن ماده ابتدا مربوط باین ماده نیست آن ماده نظرش باصل حساب بود و اینجا نظرش بحکم اعدادی است و فرینه ای و صحیح است .

حاجی شیخ اسدالله - بنده عرض میکنم محکمه رسیدگی بحساب یک صاحب جمع میکنند کاری هم به حکم صاحب جمع ندارد و کارش رسیدگی به حساب صاحب جمع است در وقت رسیدگی بحساب این محکمه اگر نظریاتی داشته باشد مطابق ماده ۶۳ باید توسط اداره متبوعه اش آن صاحب جمع ابلاغ بکند و بنویسد و از آنجا مطابق آنچه که در ماده ۶۳ نوشته شده است او حاضر شود یا بنویسد و آنجا مطابق حکم اعدادی که نوشته است هیچ فرق نمیکند مابین آن ماده صد و یک و این ماده که نوشته شده است در آن ماده نوشته شده است که اگر محکمه نظریاتی دارد مطابق ماده ۶۳ به آن اداره ابلاغ کند در این ماده هم نوشته شده است که رسیدگی بحکم میکند دیگر کاری ندارد اینجا فقط هوای است که محکمه رسیدگی بحساب میکند کاری بحکم ندارد و نظری بآن ندارد و بعد از رسیدگی حکم می کند در این ماده هم دارد که وقتی نظریاتی داشته باشد یا در حکم تردیدی داشته باشد یعنی چه یعنی بطور قطع بظنرش نباشد که حکم داده باشد یا ملاحظاتی در کار باشد باز بهمان ترتیب بساید به

محل مأموریت داده می شود که رسیدگی کرده و ریوریت آنرا ب دیوان محاسبات ارسال دارند زمانی که محاکم ابتدائی در محل برقرار نشده است این مأموریت را دیوان محاسبات بهر کسی که طرف وثوق او باشد خواهد داد پس از اینکه این اقدامات به انجام رسید صورت تمام نوشتجات و اسناد و دفتر ضبط خواهد شد که طرف بتواند اطلاع بهم رساند و هر گاه در ضمن رسیدگی دیوان محاسبات خود بخواهد بحدود رسیدگی جمع تحقیقات لازم دانند مدعی العموم مواظب انجام آن خواهد بود .

حاج سید ابراهیم - در این ماده آن قرقه اخیرش از پیشنهاد وزیر که هر گاه دیوان محاسبات تصور کند که باید تحقیقات و رسیدگی بدون اطلاع صاحب جمع مجری شود مدعی العموم مواظب اجرای آن خواهد شد .

این مضمون رایططوری نوشته است در پیشنهاد کمیسیون که آن مقصود را می رساند نوشته است و هر گاه در ضمن رسیدگی دیوان محاسبات خود بخواهد بدون خواهش صاحب جمع تحقیقاتی لازم دانند مدعی العموم مواظب انجام خواهد بود . . . و حال آنکه آنچه وزیر نوشته خیلی بهتر است و آنرا باید نوشت اینکه دیوان محاسبات میخواهد صاحب جمع مطلع نباشد پس این مضمون را نباید به این عبارت تغییر کرد این عبارت طور دیگر مقصود را می فهماند و همان پیشنهاد زیر بهتر است .

حاجی شیخ اسدالله - نقطه يك كلمه است که میخواهم عرض کنم در آنجا نوشته شده است رجوع بفضله بعد میشود وقتی که محاکم ابتدائی تشکیل شود رجوع کنند به محاکم ابتدائی این راهم خوب است بنویسند بهمان محاکم ابتدائی لازم نیست بفضله رجوع کنند .

فهییم الملك - مقصود از نضات همان محاکم ابتدائی است و اگر میفرمائید که تغییر داده شود محاکم ابتدائی و دیگر اینکه مقصود این نیست که بدون اطلاع آنها باشد لکن دیوان محاسبات میخواهد رأساً بعضی تحقیقات بدون خواهش صاحب جمع و از روی اصلی که بدون اطلاع در ریوریت وزیر نوشته اند اشتباهاً نوشته اند مقصود از بدون اطلاع اینست که بدون خواهش صاحب جمع باشد .

آقا شیخ ابراهیم - بنده لفظ نضات را صحیح نمیدانم نوشته شود بحاکم ابتدائی محلی یعنی محاکم عدلیه .

ماده مزبوره عبارت ذیل اصلاح و قرائت شد .
ماده ۱۰۷ - در مواعظ مذکوره در ماده قیل تمام بابت هائی که مستندات راجعه بآن خواسته شده در حکم دیوان محاسبات نیز در حکم مزبور بهای رضای رئیس کل دفتر دار کل میرسد .

پس از اینکه این اقدامات به انجام رسید صورت تمام نوشتجات و اسناد و دفتر ضبط خواهد شد که طرف بتواند اطلاع بهم رساند و هر گاه در ضمن رسیدگی دیوان محاسبات خود بخواهد بحدود رسیدگی جمع تحقیقات لازم دانند مدعی العموم مواظب انجام آن خواهد بود .

رئیس - رأی میگیریم کسانی که موافقت دارند با این ماده بطوری که خوانده شد قیام نمایند . (با اکثریت تصویب شد) .

رئیس - بقیه شور دویم می ماند برای جلسه آتی چون آقای وزیر جنک و وزیر پست و تلگراف تشریف آورده اند برای انجام عمل مسیوهازه و مسیو مولیر که هر دو در جزو دستور امروز است این است که شروع می کنیم حالا بخوانند ریوریت کمیسیون در باب مسیوهازه .

ریوریت کمیسیون بودجه بضمون ذیل خوانده شد : تاریخ ۱۸ محرم ۱۳۲۹ نمره ۲۴ از کمیسیون بودجه به مجلس .

کمیسیون بودجه در روز دوشنبه ۲۴ محرم دو ساعت و نیم بفریب مانده در تحت ریاست آقای مهرا مرتضی فلی شان متعقد گردید در خصوص کنتترات مسیوهازه معلم توپ ماگزیم که در کمیسیون نظام مطابق ریوریت جدا گانه که به مجلس تقدیم داشته اند تصویب شده معذرا که گردید مواظب بودجه آن بترتیب ذیل تصویب گردید :

(۱) - سالی دو هزار و شصت تومان به افساط ارابه در اول هر سه ماه شصت و پنجاه تومان دولت علیه ایران به مسیوهازه در مدت کنتترات که پنج ساله مقرر شده خواهد پرداخت .
(۲) - به اند از اقتضای خدمت و مدت کنتترات او اگر دولت مایل بتجدید کنتترات نباشد مبلغ یک هزار و دویست فرانک مخارج مراجعت او را خواهد پرداخت .
(۳) - در صورتیکه دولت قبل از افضاء مدت کنتترات بخواهد مسیوهازه را از خدمت مرخصی نماید حقوق یکساله و یک هزار و دویست فرانک خرج صادق بودن راه او خواهد پرداخت ولی در صورتی که مسیوهازه خدمت مرجوعه خود را انجام نهد و دولت بخواهد به این دلایل کنتترات او را ابطال نماید حقوق سه ماهه و خرج مراجعت را به او خواهد پرداخت .

میرزا یانس خان - بنده خیلی کم میخواستم در خصوص مسیوهازه صحبت بکنم و بقیسند دارم اکثریت مجلس در باب تجدید کنتترات مسیوهازه با بنده همراه است بچند ملاحظه که اینجا عرض خواهم کرد ملاحظه اول این است که ماده میباید که مستخدمین خارجه را خیلی لازم داریم و بدبختانه مستخدمین خارجه در این اواخر برای ما خیلی کمیاب است و آنهایی را هم که در دست داریم و تجربیات کرده ایم گمان نمیکنم که صلاح باشد آنها را تغییر بدهیم ملاحظه ثانوی این است که مسیوهازه از قراری که اغلب نمایندگان می دانند برخلاف مسلك و عقاید نیست مشروطیت خواهی است چنانچه هفت سال است مشغول خدمات دولت ایران است و بعضی اوقات

که خدمات حکومتی مستبدانه او پیشنهاد شده است قبول نکرده است ولی در بعضی اوقات که خدمات دولت مشروطه به او پیشنهاد شده است بدون اینکه بعضی شرایطی که مرسوم است و مستخدمین خارجه قبل از اینکه بچنگ بیروند پیشنهاد بدولت میکنند بدون اینکه بکند چه شرایطی بدولت ایران پیشنهاد بکنند بطیب خاطر رفت و گلوله هم خورد و خیلی هم از تجربیات جنگی خوب در آمده است ملاحظه ثالثی هم این است که مواجب مسیوهازه به اندازه مواجب سایر مستخدمین خارجه خیلی زیاد نیست و بلکه نسبت به مواجب سایرین خیلی مواجب معتدلی است که میشود نصیب کرد بنده در این خصوص زیاد به این حرف نمی زنم بجهت اینکه گمان می کنم که اکثریت پابنده همراه است ولی ذکر کسی مخالفی نداشته باشد ببنده حاضر جواب عرض کنم

مشیر حضور - بنده اساساً مواظب بودجه بنده این است نباید کنتترات او تجدید شود و مسیوهازه در این جهت خیلی خدمات کرده است لکن یک عرضی باید بکنم آقای وزیر جنک در کمیسیون نظام فرمودند که قبل از اینکه کنتترات او به مجلس بیاید خود هیئت وزراء یک تاعدی به مسیوهازه در بهار داده اند و کنتترات او را تجدید کرده اند بنده عرض میکنم هیئت وزراء ابتدا حق ندارند بموجب قانون اساسی هیچ کنتتراتی را تصویب کنند و حال آنکه کنتترات او را تجدید آنی که به مجلس بیاید تجدید کرده اند .

رئیس - این مسئله است خارج در باب ریوریت او در فرمایشی دارید بفرمائید حالا عرض دارم در این ریوریت فرمایشی هست برمائید .

وزیر پست و تلگراف - این اعتراض باقی می ماند اگر جواب داده نشود باید آرزوای در یک کاری که وظیفه آنهاست اقسام نمیکند این مسئله را باید بسایند که بک بصلبی که به مجلس رجوع شود اول باید هیئت دولت رأی خودشان را متصدانه معلوم کنند چون خود اجزاء کابینه باید هم رأی باشند اینکه ارش شنبه اند این است که این مسئله مطرح شد و وزراء هم رأی شدند که باید کنتترات او تجدید بشود بعد از آنکه وزراء رأی خود شان را دادند می آورند به مجلس همان طوری که آورده اند و بعد این طور نیست که وزراء قبلاً کنتترات مسیوهازه را تجدید کرده باشند

فهییم الملك - بنده برای اطمینان خاطر آقای مشیر حضور عرض میکنم رانی که در آنجا داده می شود یاد داده اند فرضاً هم اگر کرده اند هیچکس آمد به مجلس ما این رایک کنتتراتی می دانیم که قانوناً هیچ رسمیت ندارد و ما می خواهیم او را تصویب کنیم و در آخر يك كلمه عرض میکنم که تمام ما واقفیم با اظهارات آقای آقامیرزا یانس ریک كلمه راهم که فرمودند می خواهم توضیح بدهم که در موقع جنک اردبیل و قراجه داغ مسیوهازه خودش داوطلبانه آن خدمت را درخواست کرده و رفت در صورتی که به او هیچ تکلیف نشده بود .

حاج سید ابراهیم - در این مطالب خیلی مذاکره لازم ندارد .

ماده عرض می‌کنم که حقوق یکساله را زیاد می‌دانم بجهت اینکه اگر قبل از انقضای مدت مأموریت این شخص را دولت بخواهد خارج نماید حقوق یکساله او را بدهد و هم مغایر راه را زیاد است و بنده پیشنهاد می‌کنم که همان حقوق ششماه را باو بدهند و اما در آن قسمت اخیر بنده بافرمایش آقای دکتر علی‌خان موافق عرض می‌کنم که در صورتی که از عهده انجام خدمات مرجوعه برنایید حقوق ۳ ماهه را دیگر باو نباید بدهند همان هزار و دویست فرانک را باو بدهند برود.

لواءالدوله - اولاً آقایان چنین تصور کرده‌اند که این کثرت آمده است به کمیسیون بودجه و نظام و آنها همین طور تصویب کرده‌اند خیر اینطور نیست خیلی ملاحظات شده است و خیلی از مواد آنرا تغییر داده‌اند و مخصوصاً فقره اخیر را که میفرمایند در کثرتی که او پیشنهاد کرده بود که دولت مخارج مراجعت او را با حقوق یک ساله او باید بدهد و لیکن با زحمات زیاد سه‌ماهه کرده است و آنکه این کثرتی است که او می‌گوید من در این مدت به این مبلغ حقوق و به این شرایط حاضر شما اگر می‌خواهید همین طور کثرت مرا تجدید بکنید و نمی‌خواهید من هم نوع دیگری قبول نمی‌کنم دیگر چه طور می‌توانم بگویم حکماً باید مدت این قدر باشد و اینکه باید حقوق بگیرد.

آقای میرزا ابراهیم قمی - یک شق دیگری هم دارد که قبل از انقضای مدت اگر خودش استعفا بدهد تکلیف چه خواهد بود و یکی دیگر هم خدمات مرجوعه هم و یکی باید همین بکنند که خدمات مرجوعه را انجام نداده است.

وزیر جنگ - خدمات مرجوعه را عرض کردم و باز هم تکرار می‌کنم که بعضی می‌باید کرده است و بخواهند او را مرخص کنند حقوق ششماه دیگر هم بر حقوق آن ششماه بیفزایند و او می‌دهند با اینکه غیر از حقوق ششماه که خدمت کرده است حقوق یکسال دیگر باو میدهند اینرا خوب است توضیح بفرمایند که مقصود کدام يك از این دو شق است.

وزیر جنگ - مقصود این است که از آن تاریخی که از او ناراضی می‌شوند از آن تاریخ بآن حقوق یکساله او را باید بدهند و تانیاً اینکه آقای دکتر علی‌خان می‌فرمایند خصوصاً این شرط خیلی لازم است که در این قرارنامه باشد برای اینکه شاید این اسروده با اینکه این آدم خیلی خادم است بکوتی اخلاقی تغییر کرده باشد بواسطه یک مرضی ضعف در رجاست پیدا شد در آن موقع لازم است این حق برای دولت باشد که با یک شرایطی بتواند او را روانه نماید و آن شرایط هم همان دادن حقوق است بجهت اینکه شخصی از اتباع داخلی نیست تا اینکه وقتی که از او ناراضی شدند بگویند بیرون برود فوراً از خدمت خارج شود و برود این آدمی است اجنبی و ناچار برای بیرون رفتن بکثرتی لازم است که بموجب آن شرایط دولت حق داشته باشد او را خارج نماید.

حسن علی خان - بنده در قسمت اول این خدمتاتی که شد آخر این ماده که از عهده انجام خدمات خود برنایید اصلاً زیاد باشد برای اینکه در صورتی که امتحانات خودش را داده است معلوم است که از عهده خدمت بر نخواهد آمد و بر فرض که از عهده انجام خدمات برنایید گمان می‌کنم که حقوق سه‌ماهه او را دادن زیاد است همان مخارج مراجعت او داده خواهد شد.

حاج شیخ اسدالله - اینکه آقای دکتر فرمودند که از عهده خدمت برنایید آنچه در اینجا نوشته شده انجام خدمات مرجوعه را ندادن است نه اینکه از عهده برنایید و دیگر اینکه در صورت این مسئله بنده حقوق سه‌ماهه دادن را صحیح نمی‌دانم و تصویب نمی‌کنم و یکی دیگر اینکه بگفته هم در آمد این ماده است که اگر قبل از انقضای مدت کثرت دولت خواهد بود از خدمت مرخص نماید باید حقوق یکساله او را بدهد بنده معنی این را نمی‌دانم یعنی اگر ششماه خدمت کرده است و بخواهند او را مرخص کنند حقوق ششماه دیگر هم بر حقوق آن ششماه بیفزایند و او می‌دهند با اینکه غیر از حقوق ششماه که خدمت کرده است حقوق یکسال دیگر باو میدهند اینرا خوب است توضیح بفرمایند که مقصود کدام يك از این دو شق است.

حق هم برای دولت بگذارند اگر باید پارلمان فقط در حقوق رای بدهد که بانی شرایط آن را بگویند اگر و تانیاً باید پارلمان در تمام جزئیات مذاکره بکنند که آن را هم بگویند که بعد از آن وزرای آنجا شایعاً تکلیف خودشان را بدهند و الا وقتی که وزیر جنگ و کمیسیون شمامیکوید که ما بعد از این مذاکرات و ملاحظات که کردیم يك شخصی حاضر شده است که با این شرایط خدمت بکند و تصویب کرده‌ایم دیگر وقتی که مجلس می‌آید از هر گوشه پیشنهاد کردن من نمی‌دانم چه فایده خواهد داشت این را باید در خارج بگویند و مذاکره را که لازم میدانید یا آن شخصی که می‌خواهید او را کثرت بکنید بنمائید و آن آخرین شرایط را در کفایت بنویسید و بیادید به مجلس این مطالب خیلی اهمیت دارد و از حیثیت پارلمانی می‌کند که يك فردی از افراد را وزیر جنگ بخواهد کثرت کند و آن آخرین قرار را که بعد از زحمات زیاد داده شده است بیارند بمجلس پیشنهاد بکنند و آن وقت شما داخل در جزئیات آن شوید و از اطراف مثل باران پیشنهاد بیارید این ترتیب بعقد بنده هیچ صحیح نیست و از خارج هم اعتراض می‌کنند از این جهت استدعا می‌کنم از آقایان نمایندگان که يك قدری بیشتر از این واقف بحقوق پارلمان شوند و يك قدری بیشتر این حقوق خودشان را بدانند و در خصوص کثرت يك شخصی که می‌تواند چی است وزیر جنگ شما با رعایت اطراف کار و سایر ملاحظات پیشنهاد می‌کنند این اندازه داخل مذاکره در جزئیات نشوند.

رئیس - اینچنین بود پیشنهاد شده است یکی از آقای حسنعلیخان یکی از طرف آقای وکیل التجرار برای اطلاع آقایان خواسته می‌شود (پیشنهاد آقای وکیل التجرار عبارت ذیل فرات شد) - بنده پیشنهاد می‌کنم شرط سیم این طور نوشته شود - هر که در مدت چهار سال اول دولت بخواهد او را مرخص نماید باید حقوق یکساله او را بدهد چنانچه این مرخصی در سال پنجم اتفاق افتد بقیه حقوق او را دولت خواهد داد و چنانچه بواسطه کوتاهی در خدمت مرجوعه و یا عدم انجام خدمتی از خدمات مرجوعه دولت او را مرخص نماید بیش از مواجب او باورده نخواهد شد.

وزیر پست و تلگراف - بنده اینجا لازم میدانم چند کلمه خدمت آقایان نمایندگان عرض کنم در خصوص این مسئله کثرت این مجلس را فعلاً خیلی اسباب بعضی ترتیبات شده و یک جمعی از مردم هم خیلی بد می‌گویند ترتیب آمدن کثرت بمجلس از روزی که خود بنده بمجلس آمدم تا این ساعت هر کثرتی که پیش آمده است این مسئله حل نشده است بنده تعجب دارم از آقایانی که خوب اطلاع دارند از حقوق پارلمان و باید اعتراض بین مذاکراتی که میشود نمی‌کنند مثلاً یکی از نمایندگان می‌فرماید که کثرت است و بنده می‌خواستم توضیح بدهم و استدعا کنم هر گاه بخواهند در بین خدمت او را مرخص بکنند حقوق یک ساله را با يك هزار و دویست فرانک مغایر راه باو بدهند بنده عرض می‌کنم در صورتی که يك مستخدمی در اینجا دارد و در بین خدمت بدون جهت بخواهند او را معفو بدارند البته باید يك مغایری و حقوق يك مدتی را باو بدهند ولی این قید را باید کرد که چهار سال اول این حکم را داشته باشد تا این عرض می‌کنم که وقتی که يك مستخدمی در آنجا باشد از آن خیر باید بیاید بین مستخدمین فرق نگذاریم وقتی که يك مستخدمی را قبول می‌کنم باید بگویم اگر چهار سال و نیم خدمت کردو

حق هم برای دولت بگذارند اگر باید پارلمان فقط در حقوق رای بدهد که بانی شرایط آن را بگویند اگر و تانیاً باید پارلمان در تمام جزئیات مذاکره بکنند که آن را هم بگویند که بعد از آن وزرای آنجا شایعاً تکلیف خودشان را بدهند و الا وقتی که وزیر جنگ و کمیسیون شمامیکوید که ما بعد از این مذاکرات و ملاحظات که کردیم يك شخصی حاضر شده است که با این شرایط خدمت بکند و تصویب کرده‌ایم دیگر وقتی که مجلس می‌آید از هر گوشه پیشنهاد کردن من نمی‌دانم چه فایده خواهد داشت این را باید در خارج بگویند و مذاکره را که لازم میدانید یا آن شخصی که می‌خواهید او را کثرت بکنید بنمائید و آن آخرین شرایط را در کفایت بنویسید و بیادید به مجلس این مطالب خیلی اهمیت دارد و از حیثیت پارلمانی می‌کند که يك فردی از افراد را وزیر جنگ بخواهد کثرت کند و آن آخرین قرار را که بعد از زحمات زیاد داده شده است بیارند بمجلس پیشنهاد بکنند و آن وقت شما داخل در جزئیات آن شوید و از اطراف مثل باران پیشنهاد بیارید این ترتیب بعقد بنده هیچ صحیح نیست و از خارج هم اعتراض می‌کنند از این جهت استدعا می‌کنم از آقایان نمایندگان که يك قدری بیشتر از این واقف بحقوق پارلمان شوند و يك قدری بیشتر این حقوق خودشان را بدانند و در خصوص کثرت يك شخصی که می‌تواند چی است وزیر جنگ شما با رعایت اطراف کار و سایر ملاحظات پیشنهاد می‌کنند این اندازه داخل مذاکره در جزئیات نشوند.

رئیس - بنده تصدیق می‌کنم ولی این ایرادها بیشتر راجع است به هیئت وزراء مجلس است که این پیشنهاد را می‌کنند است البته هیئت وزراء کرده اند و اساساً تصویب می‌کنند در اینکه تمام کثرتها باید تصویب مجلس باشد اما در اینکه این دو ماه باشد یا سه ماه باشد عقیده بنده هم بگفته عرض کردم که این آدم مجلس مذاکره بشود بلکه مجلس فقط باید در کلیات آنجا مذاکره نماید همین طور که مکرر گفته شد اغلب اوقات مجلس به این بگذرد یعنی هر دو ماهی يك کثرت می‌آید اینجا و یک روز دو روز گاهی يك هفته وقت مجلس را ضایع می‌کند و بیجهت آن کثرت که تمام خدمت عرض اینک در کثرتهاست که بعد پیشنهاد می‌کنند مواردی که نباید مجلس در مذاکره آنها داخل بشود ذکر نکنند باز خودشان همان ماده را پیشنهاد می‌کنند و بعد خودشان می‌بندند اینجا و بگویند که نباید مجلس در این جزئیات داخل مذاکره بشود پس از این اینکه این مسئله هر روز اسباب تضییع وقت نشود این کثرت که گذشت فرمایش این آقایان وزراء خوب است مصمم شوند که در اینجا بکدام قانونی پیشنهاد بکنند که این نوع مذاکرات باید در مجلس شود یا نباید بشود اگر روز یا دو روز هم مجلس در آن خصوص مذاکره و صرف وقت کرده باشد سهل خواهد بود برای اینکه البته ماده حل شده است که هر وقت يك کثرتی پیشنهاد میشود تکلیف معلوم خواهد بود و چون این مذاکره آمد بنده لازم می‌دانم خواهش بکنم از آقایان

نمایندگان که چه در این ماده و چه در مسائل دیگر هر اختلاف نظری را که دارند و همچنین آقایان وزراء نظراتی را که دارند آنها را جمع بکنند و يك دفعه پیشنهاد بکنند.

وزیر پست - اولاً در يك مسئله که حقوق دولت چه جز است و حقوق وزراء چه جز است این بر عهده وزراء نیست که بکنند پیشنهاد بکنند این مسئله است دوباره در آن خصوص مذاکره و مشاخره شده است در اینکه آیا کثرتها باید جزئیات آن داخل بشود و بنده بی‌مناظر عرض نکردم این مسئله اساسی است باید مثبت بقانون اساسی بشویم و بیستم قانون اساسی ما چه بگویند بیست و يك کمیسیون تفسیری هم داریم اگر صلاح می‌دانید این اصل از قانون اساسی را با آنجا رجوع کنید که اول يك فوری در این باب بکنید و بیست و پنج حتی بمجلس داده است و چه حق را هیئت وزراء بدهد از آن که آن تفسیر و تفسیریکه لازم است در آن اصل شده و آمد بمجلس آنوقت نظراتی را هم که هیئت وزراء در داخل در جزئیات آن شوید و از اطراف مثل باران پیشنهاد بیارید این ترتیب بعقد بنده هیچ صحیح نیست و از خارج هم اعتراض می‌کنند از این جهت استدعا می‌کنم از آقایان نمایندگان که يك قدری بیشتر از این واقف بحقوق پارلمان شوند و يك قدری بیشتر این حقوق خودشان را بدانند و در خصوص کثرت يك شخصی که می‌تواند چی است وزیر جنگ شما با رعایت اطراف کار و سایر ملاحظات پیشنهاد می‌کنند این اندازه داخل مذاکره در جزئیات نشوند.

رئیس - خوب است این مسئله چون چندان مربوط بموضوع نیست بنظر هیئت وزراء و اگذار بشود و اگر وزراء اینجاری در این باب دارند ممکن است تقاضا بکنند تا اینکه رجوع شود به کمیسیون تفسیر که حل بشود هر روز اسباب زحمت خواهد بود.

پیشنهاد آقای حسنعلی خان از قرار ذیل فرات شد (ع) بنده پیشنهاد می‌کنم بجای حقوق یکساله حقوق ششماه نوشته شود.

وزیر جنگ - بنده عرض می‌کنم این پیشنهاد مثل این است که کسی پیشنهاد بکند که از سه ماهه يك چیزی هم بگیرند عرض کردم که این آدم با این شرایط حاضر شده است که قبول نماید حالا از این شرایط هر چه را بخواهید کسر کنید قبول نخواهد کرد مثل اینکه مالی یکماه مرخصی را که یکی از شرایط این کثرت است اگر بخواهیم بگویم نمی‌دهیم راضی نمی‌شود حالا شما با لازم دارید این شخص را یا لازم ندارید اگر لازم دارید که باید همین شرایطی که پیشنهاد کرده است قبول کرد بنده از اول عرض کردم که این شخص دارد با مستخدم نیمه ایران بنده که نیمه ایران هم در این جزئیات داخل مذاکره بشود پس از این اینکه این مسئله هر روز اسباب تضییع وقت نشود این کثرت که گذشت فرمایش این آقایان وزراء خوب است مصمم شوند که در اینجا بکدام قانونی پیشنهاد بکنند که این نوع مذاکرات باید در مجلس شود یا نباید بشود اگر روز یا دو روز هم مجلس در آن خصوص مذاکره و صرف وقت کرده باشد سهل خواهد بود برای اینکه البته ماده حل شده است که هر وقت يك کثرتی پیشنهاد میشود تکلیف معلوم خواهد بود و چون این مذاکره آمد بنده لازم می‌دانم خواهش بکنم از آقایان

وکیل التجرار - بنده عرض می‌کنم که اگر بنا بشود در این مواد مذاکره نشود اصلاً نباید خوانده شود بنده چون خوانده شد این پیشنهاد را کردم هم مطلبی را که هیئت وزراء پیشنهاد می‌کنند باید چیزهایی را که قابل مذاکره می‌باشند بنویسند که مجلس

داخل مذاکره آن بشود و اگر قابل مذاکره نیست که بنویسند که در غیر حقوق آن متلاً باید مذاکره کرد تا اینکه ما بدانیم والا موادی نوشته می‌شود و خوانده می‌شود در آن زمان بنده وقت بکنند برای بنده و آنوقت اگر یکی از نمایندگان عقیده خودش را بخواهد اظهار بکند بلند میشود ایراد میکند که چرا باید این پیشنهادها این اظهار را بکنید.

رئیس - این همان موضوعی است که عرض کردم در آن مذاکره نمی‌کنیم.

حسنعلیخان - بنده با اجازه آقای رئیس عرض می‌کنم که يك مطلبی اولاً نباید در مجلس مطرح مذاکره بشود ولی وقتی مطرح شد باید شکایت بشود برای اینکه اگر آن مطلب شکایت نشد بعقد بنده مهم مانده آن مسئله سه اثر خواهد داشت و ممکن است سوء تفاهم از آن بشود و اگر آقایان با من هم عقیده هستند و آقای رئیس اجازه می‌دهند بنده می‌توانم در کلامه جواب حضرت والا را عرض کنم حضرت والا وزیر پست و تلگراف فرمودند که از اطراف پیشنهادها ما بشود بنده عرض می‌کنم این پیشنهاد را که بنده عرض کرده‌ام مخصوصاً حق مشروع من که یکی از نمایندگان هستم میباشد برای این که این راجع است بمالیه مملکتی و نظارت در آن از اختصاص مجلس است و اگر بنا می‌شود که وزراء يك کثرتها را به مجلس بیارند و باو کلا بگویند که شما مجبورید کور کورانه در آن رای بدهید آنوقت لازم باین نبود که طبع و توزیع بشود و ما آن را بدست بگیریم و در اینجا مذاکره بکنیم پس اینکه طبع و بین ماها توزیع می‌شود و بدست می‌گیریم همین دلیل است بر این که هیئت وزراء اگر می‌توانستند بدون اطلاع مجلس شورای ملی يك کثرتی را ببندند و بگذارند می‌کردند.

رئیس - این فرمایش شما خارج از موضوع است در پیشنهاد خودتان اگر فرمایشی دارید بفرمایید.

حسنعلیخان - پیشنهاد بنده راجع بآن حقوق يكساله است که وزارت جنگ پیشنهاد کرده‌اند که اگر قبل از انقضای مدت کثرت بخواهند او را مرخص بکنند باید علاوه بر هزار و دویست فرانک مغایر راه حقوق يك ساله او را هم بدهند و بنده عرض می‌کنم که این شرط زیاد است چرا بجهت اینکه این يك سابقه خواهد شد که شما من بعد هر مستخدمی را که بخواهید بیارید باید در کثرت او قید بکنید که يك ساله حقوق او را بپردازد و شما متنی چیزی که در کثرت مستخدمین خارج از متنی چیزی که قبیل بلژیکی ها قید می‌کنید حقوق ششماه است و اینجا يكساله نوشته‌اید مابداً نظر بشخص ندارم و مسلماً این شخص را بنده میدانم که خدمات خیلی عالی کرده‌است در این مملکت و خیلی شایسته است ولی نظر بنده بر این است که اگر از مستخدمین دولتی را چه نظامی باشد و چه غیر نظامی بخواهید خارج کنید حقوق يك ساله را باو بدهید زیاد است و همان حقوق ششماه کافی است این عقیده نظر مشرع بنده است که یکی از کلا هستم دیگر بستم برای اکثریت مجلس است.

وزیر پست - گویا اشتباه فرموده‌اند

مخصوصاً در کنترات بلویکی ما آنچه بنظر بنده است حقوق يك ساله است بملأه بنده حق و كلاً را نگره تمام عرض كردم كه اين مطلب مختلفيه است و همیشه وقت نمایندگان محترم را تلف میکنند خوب است حل بشود كه رفع اشكال شده باشد .

میرزا ایانی - يك پیشنهادی در اینجا شد كه قیدی در آن شده است كه اگر دولت بخواهد در مدت چهار سال او را خارج بکند حقوق يكساله او را بدهیم و بعد از مدت چهار سال اگر خواست او را خارج بکند حقوق بقیه او را بدهند این پیشنهادی است كه بنظر خیلی خوب می آید ولی در عملیات كه می آید می بینید چه نوشته شود وجه نوشته نشود هیچ فرق نمی كند برای اینکه آمدیم در صورتی كه چهار سال و نیم از مدت کنترات این شخص گذشته و مانده است شش ماه درین صورت اگر دولت بخواهد او را خارج بکند باید همان حقوق شش ماهی را كه از مدت کنترات باقی مانده است باو بدهد دیگر در این صورت چرا باید حقوق يكساله را باو بدهند پس این پیشنهاد هیچ ببرد نكته اقتصادی نمی خورد اما آمدیم در مسئله پیشنهاد های دیگر كه بعضی از آقایان درین خصوص مخالفتند كه يك سال زیاد است و حقوق شش ماه باید داده شود بنده درین خصوص قول وزیر پست و تلگراف را تایید می كنم و میگویم كه تمام مستخدمین خارجه هم حقوق يك ساله را می گیرند پس اگر يك يروسدانی درین باب می داشتیم كه سایرین حقوق ششماه را گرفته اند بنده هم تصدیق می كردم كه در این صورت باید حقوق ششماه باین شخص داده شود ولی بدبختانه يك همچو يروسدانی نداریم بلكه در کنترات سابق همین شخصی كه حالا می خواهيد كنترات او را تجدید بكنید بنده چون در كمیسیون بوده ام دیدم بنظر نوشته شده بود كه در صورتی كه دولت بخواهد او را روانه بکند لازم نداشته باشد و از او ناراضی باشد باید حقوق يك ساله را باو بدهند بعد بنده از طرف كمیسیون بودجه مأمور شدم كه با مسیو هارز مذاکره بكنیم و او را بقبولانیم كه اگر دولت او را لازم نداشته باشد و بخواهند خارجش كند سه ماهه مواد او بدهد و او را مرخص بکند و بند لازم است عرض كنم كه در این خصوص پنجساله ككشیدم تا او را راضی كردم او میگفت پنجساله مستخدم دولت می شوم و دولت هروقت بخواهد مرا مرخص بکند باید حقوق يك ساله را بمن بدهد بعد از مذاکره در آخر مجبور شدم كه باو بدهم تا آنكه این يك صورت منطقی ندادند كه در صورتی كه دولت از ناراضی باشد و بخواهد مرخص بکند حقوق يك ساله را بدهد اگر هم ناراضی باشد و بخواهد اخراج كند حقوق يك ساله را بدهد بعد از زحمات زیاد او را همانند كه همین طور قبول بکند حالا اگر آقایان در مسئله يك سال و سه ماهش تردیدی بکنند مثل این است كه این كنترات را دور انداخته باشند دیگر بسته برای آقایان است هر ضوری تصویب می كند مشتازند .

رئیس - این جا اغلب از آقایان پیشنهاد ها کرده اند ولی در پیشنهاد هایی كه می شود ملاحظه نظامنامه داخلی نمی شود بجهت اینکه در مقدمه پیشنهاد ها باید دلایل آن را ذكر بكنند كه از برای چه و بچه دلیل این پیشنهاد می شود و بنده عقیده ام اینست كه این ماده رجوع شود بكمیسیون كه در آنجا تجدید نظری در آن بكنند و آقایانی هم كه پیشنهاد کرده اند خوب است در كمیسیون تشریف برده نظریات خودشان را اظهار بدارند كه با ملاحظه اطراف در تسانی بمجلس راپورت بدهند .

سلبان میرزا - این مطلب لازم نیست كه رجوع شود بكمیسیون زیرا كه این پیشنهادی است كه شده است كه این شخص با این شرایط حاضر است برای این استخدام و بدون این شرایط حاضر نیست و در اظهار آرام آقایان آزادند می توانند عقاید خودشان را اظهار بدارند ممكن است پیشنهاد بكنند كه این شرایط بلكی حذف بشود ولی وقتی كه بكنی از شرایط را رد كردند مثل اینست كه این كنترات را در حقیقت رد کرده اند و لازم ندانسته اند كه كنترات مسیو هارز را تجدید بكنند مقصود این است كه او با این شرایط حاضر است این استخدام را قبول بكنند كمیسیون هم این شرایط را قبول کرده است حالا آقایان اگر می توانند قبول بكنند و الا رد بكنند و هر چیزی كه در اینجا با كثریت گذشت همان خواهد بود و بنده بنده خوب است كه در پیشنهادها و راپورت كمیسیون رای گرفته شود كه زودتر این مطلب ختم بشود و تكلیف این كار معلوم بشود .

رئیس - مقصود بنده این بود كه آقایان این نظریاتی كه دارند در كمیسیون پیشنهاد بكنند و اعضاء كمیسیون هم ملاحظاتی خودشان را بنمایند و زودتر راپورت آن را بدهند كه این مطلب زودتر بگذرد حالا ده دقیقه تنفس می شود .
(مجدداً جلسه تشكيل شد.)

رئیس - بعضی از آقایان تشریف برده اند وعده از برای مذاکره واخذ رای کافی نیست بعضی از آقایان هم تقاضا کرده اند كه جلسه را ختم بكنیم و بعضی از نمایندگان هم پیشنهاد کرده اند اجازه نطق هم بعضی ها خواسته اند كه در این خصوص مذاکره بكنند ولی چون عده كافی نیست و نمایندگان تشریف برده اند دستور جلسه آتی را عرض می كنم و مجلس را ختم می نمایم .

حاج شیخ الرئیس - بنده يك عرض مختصری داشتم كه می خواهم در آخر مجلس عرض كنم و حالا كه آقایان تشریف برده اند در جلسه آتی اجازه بفرمائید عرض كنم مختصر است .
رئیس - خوب است آقایان نمایندگان عصرها زودتر تشریف بیاورند كه سه ساعت به فریب مانده مجلس منعقد بشود و اول مغرب ختم بشود برای اینکه هوا سرد است و اغلب از آقایان هم راهشان دو راست و اگر آقایان زودتر تشریف بیاورند هم مجلس را زودتر منقذ می كند و هم

سردار احمد . آقا سید حسن مدرس به وقت مقرر حاضر نشدند .
(غائبین جلسه سه شنبه ۷)
وحیدالملک . حاج وکیل الرعایا . دهخدا حاج امام جمعه . میرزا یانسی بدون اجازه غائب طباطبائی . حاج سید نصرالله . مستشار الدوله معزز الاموال . سردار احمد . آقا سید حسن مدرس به وقت مقرر حاضر نشده . اسان الحکماء مریض بودند .

نایب رئیس - در صورت مجلس اگر نظریاتی هست بفرمائید .

بهرجت - چون آقای وحیدالملک را غائب بی اجازه نوشته اند باید معیوق باشد خاطر مجلس كه ایشان اجازه خواسته بودند و بكمیسیون عرایض هم آمد اگرچه كمیسیون تقاضای ایشان را رد کرد ولی می بایستی بمجلس ورد بانصورتی معلوم شود و نبی دائم بچه جهت نیامده است و در هیئت رئیسه مانده است .

حاج شیخ اسدالله - مطابق نظامنامه داخلی باید كمیسیونها هر هفته (گفته شد هر دو ماه) هر دو ماه بدوماه راپورت اعمال خودشان را بمجلس بدهند و الا ان مدتی است میگذرد بلكه می ترسم این دوره تقنینیه هم تمام بشود و ما راپورت این كمیسیونها را ننویسیم و ابد راپورت صحیح در این مدت از كمیسیونها به مجلس نیامده است مگر در این باب و در باب كمیسیون تقنینی مالمه مذاکره شده كه چرا راپورت نمی دهند بجهت اینکه در این مدت يك راپورت ناقص از شعبه اعانه دادند كه آنهم تمام نبود و گفتند كه راپورت ثانوی را مشغول هستیم به نوشتن می آوریم آن راپورت را كه ندادند سهل است باقی كمیسیونها هم بهیچ وجه من الوجوه راپورتی نمی دهند و نبی دائم چه می كند وجه اندوهی گرفته اند مثلاً اگر چه نبی دائم اینكار وظیفه كمیسیون مالمه باشد بپایند ولی عرض می كنم كه خاطر نمایندگان مسیوق باشد كه يك نكری بكنند برای امنیت و اداره امینه مملكتی كه نزدیک است امنیت از مملكت سلب بشود و از همه مقدم تر بنده بنده همین است كه كمیسیون داخله در این باب اقدامی بكنند و با وزارت داخله در این خصوص مذاکره بكنند و يك فكر اساسی برای اینكار بنمایند برای اینکه می بینیم امنیه در فكر امنیت نیست و باین ترتیب طولی نمی كشد كه در مخاطرات می افتیم و ابد در فكرش نیستیم .

نایب رئیس - این اسرار نماینده محترم بكمیسیونها وارد است یعنی كمیسیونها باید هر دو ماه بدوماه راپورت اعمال خودشان را بمجلس بدهند و در این مدت فقط از كمیسیون قوانین مالمه يك راپورتی رسیده است كه حالا خوانده میشود و سایر كمیسیونها راپورتی ندادند خاطر مخبرین كمیسیونها را باین نكته معظوف میدانم و تمنا می كنم راپورت های خودشان را بعد از این مرتباً بدهند .
ابو القاسم میرزا - چون از كمیسیون تقنینی مالمه يك مذاکره كردند لازم است عرض كنم

كه چند نفر از اعضاء این كمیسیون هستند كه حاضر نی شوند آقای قویم الملک كه رئیس كمیسیون هستند نی فرمایند و آقای معتمدالتجار هم تشریف نی آورند گویا ایشان هم استعفا داده اند مثل اینکه آقای وکیلالتجار هم چند بنده است تشریف نی آورند باقی می ماند بنده و آقای میرزا رضا خان يك اندازه وقتی كه آقایان بودند كار كردیم و شعبه اعانه را تقنینی کرده بودیم و باقی كارها را هم شروع کرده بودیم این بود كه آقایان استعفا داده اند و حاضر نشدند مستدعی هست اشخاص با بصیرتی كه اولاً بدانند تقنینی چه چیز است عوض آنها انتخاب شود والا با این ترتیب بنده هم استعفا خواهم داد

محمد هاشم میرزا - عرض می كنم اینكه آقای حاج شیخ اسدالله فرمودند كه كمیسیون داخله در باب اندازه امینه با وزارت داخله مذاکره نماید این يك مطلبی است كه هیچ ربطی بوزارت داخله ندارد برای اینكه كمیسیون داخله برای ان معین شده است كه طرحها و قوانینی كه از وزارت داخله به مجلس پیشنهاد میشود بآنجا رجوع شود كه نظریات خودشان را در آنجا کرده راپورت بدهند اما در مسئله امنیت الان كه در مملكت حاصل هست برای استدامه باید بوزارتها بگوئیم آنها را رجوع بكمیسیون داخله نخواهد بود .

نایب رئیس - از برای عرض تیر يك ورود والا حضرت انديس نایب السلطنه لازم است يك هیئتی از مجلس تعیین و بحضورشان شرفیاب شود این هیئت بموجب نظام نامه بایستی بقره معین شود حالا شروع می كنیم بمعین كردن این هیئت بقره عده آنها را اگر نمایندگان محترم تصویب میکنند شش نفر باشد [گفتند صحیح است]

آقا شیخعلی - دو نفر هم از هیئت رئیسه گویا غیر از این شش نفر باید بودند .
نایب رئیس - از طرف هیئت رئیسه هم سه نفر معین میشود - (در این موقع آقای حاج میرزا رضا خان بقره آقایان آقا شیخ رضا - طباطبائی آقا شیخ مهدی - دكتر حیدر میرزا حاجات - ضیاءالملک را بمضویت هیئت مزبوره معین نمود .
تلگرافی از طرف انجمن ایالتی آذربایجان بمبارت ذیل فرات شد .)

توسط مبعوثین محترم آذربایجان مقام منبع ریاست شورای ملی شیدانه از كانه وزارت جنبه داخله دامت شوكته در مسئله فبیجه مرحوم صبیح الدوله بواسطه و فشار اهالی انجمن ایالتی را عمل بوظایف معینه خود از حیز امکان خارج مخصوصاً مستدعی میشویم بفوریت نتیجه استنظافات قاتلین آن مرحوم را مشروحاً بانجمن ایالتی اعلام فرمائید تا تكلیف معین شود والا باصراحه عرض می نمایم عاقبت كاروخیم و جلوگیری از بعضی اقدامات اهالی غیر ممكن تكلیف این خادمان عرض مطلب بود و پس الشاهدیری مالا بری الغائب .
نایب رئیس - این تلگراف را به هیئت وزراء فرستادیم .
(لابحه تشكر به انجمن حفظ الصحه از قرار ذیل قرائت شد .)
ترجمه - مكروب حفظ الصحه طهران ۷ فوریه

۱۹۱۱ حضور حضرت اجل آقای رئیس پارلمان مملكت شاهنشاهی ایران - آقای رئیس - چندی قبل قانونی از مجلس گذشت مبنی بر اینکه بکشور مشرفه مالیات نوازل بمجلس حفظ الصحه پرداخت شود برای اینکه شرایط حفظ الصحه عامه را بهتر مرعی داشته مخصوصاً تلیق ماده آبله و سرم دیقتری (خنق) را تعمیر دهد برای اجرای قانون مزبور در تهران شروع بانجام آن شده در ۱۹ ژانویه گذشته از طرف بلدیة تهران بعنوان ریاست مجلس حفظ الصحه مبلغ ۱۹۶۰۰۰۰۰ قران بنده ایصال و اشماء شده كه آنچه را برای يكماه ذی حجه لازم است تهیه نمایم در همان روز وصول این اولین تشخیر برای ماده آبله سفارشات مفیده داده شد و امیدواری حاصل است كه لاقال تا پایانده روز دیگر شش مركز آبله كویی مجانی در شش محله مختلفه شهرداری و مشغول عمل بشوند از این بدل توجه جلیله بمجلس شورای ملی باین امر یقین است كه برای صحت عامه يك خوبی و ترقی فوق العاده عنفریب حاصل میشود اینمرض موحن كه موسم بآبله است در ظرف سال تقریباً در ایران شصت هزار نفر را بهلاك رسانیده وعده كنیری را كور و ناقص الخلقه و مجیدر مبتلایند و این دواى ضد اینمرض همان ماده آبله حیوانی است كه با كمال سهولت و بدون صدمه تلیق میشود و فایده آن در هیچ نقطه از نقاط عالم محل گفتگو و بحث نیست از اینكه مجلس شورای ملی برای حفظ نفوس محترمه از ابتلای مرض آبله و علاج آن بطور مجانی مبادی را معین کرده بصرف میرساند بالاترین خدمات را بمملكت خود نموده و بدین استكه اهالی ایران برای این حسن توجه از اظهار تشكر و امتنان بنمایندگان خودشان كونه می خواهند نمود مجلس حفظ الصحه در جلسه ۶ فوریه ۱۹۱۱ با يك صدای متحدانه بنده را مأمور نمود برای این امر خیر كه متتها درجه موجب تحلیل و تقییم بسیار مان است مراتب تیر يكات و تشكرات صدها معتزمانه خود را تقدیم بنمایند آقای رئیس این بنده موقع رامتتم شمرده خاطر محترم حضرت عالی و مجلس شورای ملی را از اقدامات كابه غیر تمدنه صدها انه مجلس حفظ الصحه مملكت شاهنشاهی ایران در امور راجعه صعبه مملكتی قرین امتنان نموده شخصاً بمراتب احترامات قاطبه خود را تقدیم آن ریاست جلیله می نمایم (دكتر ژوزف) محل مهر مجلس حفظ الصحه .)

كاشف - این اظهار خیلی مایه تحسین و امیدواری است ولی بنده استعفا می كنم كه تا ریبی را كه میبوسند بفارسى و تاربخ ایرانی بنویسند كه عموم ملت مردم ایران بفهمند .
(راپورت كمیسیون قوانین مالمه بمبارت ذیل قرائت شد .)

كمیسیون قوانین مالمه از شوال ۱۳۲۰ تا چهارم صفر ۱۳۲۹ سی و نه جلسه منعقد داشته لایحه قانونی معاسبات عمومى و لایحه قانونی دیوان معاسبات را كه یس از شور اول با اصلاحات پیشنهادها بكمیسیون ارجاع شده بود اصلاح بمجلس تقدیم داشت و نیز لایحه قانونی مالیات تریاك را اصلاح و بمجلس پیشنهاد نمود لایحه راجعه باسئراض دو كرور و نیم لایحه باصورت وزراء اصلاح و در ظرف همین هفته راپورت آن بمجلس داده میشود قوانینی كه در كمیسیون مطرح مذاکره است . (۱) لایحه قانونی استخدام و درجات اجزاء ادارات دولتی .

(۲) متمم قانون مالیات تریاک.
(۳) مالیات نوافل بخری.

(بزرگاریورت کبسیون. ایضاً و مرخصی قرائت شد که آقای عز الملک نماینده محترم گورستان تقاضای ۱۰ روز مرخصی علاوه بر دو ماه مقرر تلگرافاً نموده بودند در کمیسیون عرایض و با اکثریت تصویب نشد. آقای وحید الملک از قزوین تقاضای مرخصی سه جلسه را نموده در کمیسیون مطرح و با اکثریت تصویب نشد.)

وحید الملک - بنده تقاضای مرخصی سه جلسه را کرده بودم از خود آقای رئیس و خود آقای رئیس هم بنده مستقیماً اجازه داده بودند.

نایب رئیس - ولی در حال باستی عرض مجلس برسد و تا حال نرسیده است.

حاج عز الملک - بنده راجع راپورت کبسیون قوانین مالیه بکشتم عرضی دارم و آن این است که قانون محاسبات عمومی که از کمیسیون بمجلس آمد تمام آن از مجلس گذشت فقط بواسطه يك لفظ رجوع شد بکمیسیون تفسیر و این يك بدبختی است که ما هر چیز را که بخواهیم بگذرانیم رجوع کنیم بکمیسیون تفسیر و فقط یادآوری میکنم بهیچترتیه که برای اینکه قانون محاسبات عمومی در سال آتی اجرا بشود تا کمیسیون بکنند که زودتر آن بسکاده را کمیسیون راپورت بنده که اشتهافه بلکه زودتر این قانون از مجلس بگذرد.

ارباب کیخسرو - بنده در خصوص مرخصی آقای عز الملک و اجازه مرخصی پانزده روزه که خواسته اند میخواستیم عرض کنم که گویا خیلی شایسته باشد که يك همچو اجازه باو داده شود برای اینکه جدیت آقای عز الملک را در کارها دیده ایم که با چه جدیتی در کار حاضرند و الان هم چند چیز مانع از مراجعت ایشان است یکی این بودتی است که میدانید برودت گورستان بچه درجه است و بنده تقدیم این است که این تقاضای ایشان باید تصویب شود.

منتصر السلطان - بنده هم راجع به مرخصی آقای عز الملک تصدیق میکنم فرمایش آقای ارباب کیخسرو را بیکر هم اجازه میخواستیم از آقای رئیس در خصوص تلگرافات آذربایجان که چند کلمه عرض کنم برای اینکه این مطلب را ما نمایندگان آذربایجان خیلی اهمیت میدهم و باید به هم تکلیف چه شد و وزراء چه کردند و دوقره تنگ برای دیگر را هم فرمایند قرائت شود و در آخر جلسه با سلامه اجازه بدهید که عرایض خود را عرض بکنم.

نایب رئیس - چون داخل در مذاکرات راجع باین مرخصی شده ایم لازم است که این مطلب تمام شود و این مطلب را ممکن است در آخر مجلس اجازه بخواهید.

شهبانی - بنده خودم عضو کمیسیون عرایض هستم و از اطلاعاتی که بخدمات آقای عز الملک دارم در کمیسیون هم رأی داشتم که این اجازه داده شود و در اینجا هم عرض میکنم که خوب است این اجازه داده شود و مراسم با آقای ارباب کیخسرو.

حاج شیخ اسدالله - بنده این که آقای منتصر السلطان در باب نبود مرحوم صنیم الدوله مخصوص کردند تأثر را بنمایند گان آذربایجان عرض میکنم شاید که تمام نمایندگان در اینجاده متأسف

باشند و مخصوص نمودن تأسیراً بشایند گان آذربایجان چه جهت دارد.

نایب رئیس - موضوع مذاکره راپورت کمیسیون عرایض است که شامل دوقره است یکی راجع به مرخصی آقای عز الملک یکی هم راجع به مرخصی آقای وحید الملک در هر دو رأی میگیریم کمیسیون هیچیک از این دو را تصویب نکرده است باین معنی که اگر تصویب کمیسیون تصویب بشود این مرخصیها هیچکدام تصویب نشده است حالا رأی میگیریم در خصوص مرخصی پانزده روزه آقای عز الملک کسانی که راپورت کمیسیون عرایض و مرخصی را که این تقاضا را رد کرده است تصویب می نمایند قیام نمایند (اغلب قیام نکردند)

نایب رئیس - راپورت کمیسیون رد شد یعنی مرخصی پانزده روزه آقای عز الملک تصویب شد حالا رأی می گیریم در خصوص مرخصی آقای وحید الملک که سه جلسه تقاضای مرخصی کرده اند.

وحید الملک - بنده این تقاضا را پس میگیرم (استفتایه آقای فهم الملک از عضویت کمیسیون تفتیش مالیه عبارت ذیل خوانده شد) این بنده بواسطه مشاهده ربهیت رئیس از عضویت کمیسیون تفتیش مالیه استعفا می دم مستعفی است بکنفر بعوض بنده و بکنفر بجای آقای معتمدالتجار که سابقاً استعفا داده اند چهارم صفر ۱۳۲۹

نایب رئیس - در آخر جلسه اگر موع شد انتخاب میکنیم (ماده سیم) - راپورت کمیسیون بودجه راجع بتجدید کثرتات مسیو هازه معلم توپ ما که رزم مجدداً خواسته شد.)

افتخار الواعظین - در باب این کثرتات نامه آنروز از بعضی از آقایان و اعضاء محترم کمیسیون بودجه بعضی اظهارات شد که اگر آن اظهارات واقعاً حقیقت داشته باشد و مسیو هازه بر حسب آن تقریرات و فرمایشات حاضر باشد بر اینکه اگر تغییر و تبدیل درین سه ماده داده شود قبول استفاده دولت ایران را ننماید و مستخدم دولت ایران نخواهد شد اگر این شکل باشد برای ملاحظه خدمات سابقه این شخص و برای اینکه وجود او در نظام اهمیت دارد بنده عقبه ام این است که مذاکره کردن در این خصوص بی فایده خواهد بود و بعد از قرائت باید برای گرفته شود بجهت اینکه در اینجا می گوید که در صورتی که دولت قبل از انتضاء مدت کثرتات بخواد مسیو هازه را از این خدمت اخراج نماید باید حقوق يك ساله و هزار و دویست فرانك مخارج راه و مراجعت او را باو بدهید ولی در صورتی که مسیو هازه خدمات مرجوعه بخود را انجام ندهد دولت باین دلیل نخواهد کثرتات او را ابطال نماید حقوق سه ماهه و خرج مراجعت را باو بدهید و پرداخت حالا اگر واقعا اعضاء محترم کمیسیون بودجه و اعضاء کمیسیون نظام قاطعند بر اینکه درموان این کثرتات با درآمده سیم اگر تغییر داده شود مسیو هازه قبول این استخدام را نخواهد کرد بنده عرض میکنم صحبت داشتن در ذیل این ماده بی فایده خواهد بود و باید رأی گرفت و اگر تغییر و تبدیلی داده شود موهذا قبول این استخدام را

خواهد کرد که بنده در این ماده سیم سه کلمه عرض دارم یکی اینکه قبل از انتضاء مدت اگر بخواد دولت او را رخص بکنند حق يك ساله را با هزار و دویست فرانك مخارج مراجعت را باو بدهد زیاد است و بنده اینجا حقوق شش ماهه را تصویب میکنم که دولت اگر قبل از انتضاء مدت کثرتات بخواد او را مرخص نماید همان همان حقوق شش ماهه را به او بدهد با هزار و دویست فرانك مخارج مراجعت و اگر خود او بجهت يك عذری یا بجهت علت دیگری از عهده خدمات مرجوعه از وزارت جنگ بر نیاید و یا بواسطه مرض یا معذور دیگری استعفا بدهد در این صورت دیگر دادن حقوق سه ماهه بی جهت خواهد بود دولت باید همان مخارج مراجعت را باو بدهد و او را روانه نماید و در این صورت دادن حقوق سه ماهه را باو نمیدانم بجهت استعفا و موافق کدام قاعده خواهد بود.

دکتر علی خان - بنده بطور اختصار عرض میکنم که در جلسه گذشته در این خصوص آن اندازه که باید مذاکره در آن بشود شد و بالاخره بعد از نظمی که جناب رئیس کردند قرار شد که رأی گرفته شود و بنا بود امروز در این خصوص فقط اخذ رأی بنمایند و بنا بود که مذاکره در آن بشود و بنده تقاضای می کنم رأی بگیریم که وقت مجلس را تلف ننمایم.

حاج سید ابراهیم - بنده هم تصدیق میکنم که مذاکرات در این خصوص شده است ولی يك کلمه باید در اینجا نوشته شود و آن این است که در اینجا تمام اقسام ذکر شده است که اگر دولت از اراضی باشد و قبل از انتضاء مدت نخواهد او را مرخص نماید یا اینکه بواسطه مسامحه او در کار بخواهد کثرتات او را ابطال نماید تکلیف چیست و از چه قرار باید رفتار بشود دولی این صورت را باید نکرده اند اگر خودش بمیل خودش بخواهد استعفا بدهد تکلیف چیست و دولت استعفای او را قبول میکند یا خیر.

وزیر جنگ - عرض مستعفی فو ق نمیکند چه نامه خارجه باشد یا داخله طبعاً و تنبیه استعفا داد دیگر ذی حق نمی شود و محض اینکه تمهه خارجه شد همین که استعفا داد دیگر نمی تواند بگوید که يك بلندی را هم بین بدهید این مطلب معلوم است و محتاج به مذاکره نیست.

حاج دکتور رضاخان - در جلسه گذشته که درین خصوص مذاکره شد بعضی پیشنهادها شد آقای وزیر جنگ فرمودند که من با مذاکره کرده ام فعلاً در این پیشنهادها رأی بگیرند تا اینکه مجدداً باو مذاکره بکنیم در صورتیکه در فانی راضی شد آنوقت درین پیشنهاد رأی بگیریم حالا سؤال میکنم از آقای وزیر جنگ که آیا دومرتبه در این خصوص سؤال و جوابی کرده اند و او قبول کرده است یا نکرده است.

وزیر جنگ - عرض میکنم و آن روز هم گفتیم مسیو هازه میکانیکچی تمهه دولت آلمان اجد روزات جنگ دولت ایران می شود هیچکاری را هم نباید مجلس برای او معین بکند تمهین کار او با وزارت جنگ است بهیچ عنوان نباید در اینجا مذاکره بشود بسالی مبلغ دوهزار و شصت تومان حقوق با این شرایطی که در این جا گذاشته شده است در مدت پنجسال قبول

این استخدام را میکند و تکرر دولت ایران می شود حالا مجلس باید دو موضوع را رأی بدهد یکی اینکه این شخص را لازم می دانید در پیشنهاد وزارت جنگ تصویب می کنید یا خیر و اگر لازم می دانید و تصویب میکنید باید رأی بدهید بر اینکه مبلغ را تصویب می کنید یا تصویب نمی کنید غیر از این رأی دیگر صلاح نیست مذاکره در این خصوص بشود

نایب رئیس - رأی می گیریم به راپورت کمیسیون که تصویب میکند که قبل از انتضاء مدت دولت اگر بخواهد کثرتات مسیو هازه را نسخ بکنند حقوق يك ساله را با مخارج معاودت باو بدهد و در صورتی که خودش مسامحه در خدمت نماید آنوقت حقوق سه ماهه و مخارج معاودت باو داده شود حالا کسانی که تصویب میکنند ساده سوم راپورت کمیسیون را رفته سفید خواهند انداخت .

معاضد الملک - سه حضار ۲۴ روزه سفید ۵۰ ورقه آبی ۴ امتناع ۲۰ .

نایب رئیس - با اکثریت تصویب شد کسانی که تصویب کرده اند انتظام الحکما - معتمدالتجار - آقا شیخ محمد خیابانی - حاج محمد کریم خان - حاج صدوق الملک شیبانی - ذکا الملک - حاج سید نصر الله - لواء الدوله ابوالقاسم میرزا - آقامیرزا احمد - آقا سید حسین - اردبیلی - سیدان میرزا - دکتر حیدر میرزا - درین الممارکت - دکتر امیرخان - آقا سید محمد رضا تربیت معزز الملک - طباطبائی - ارباب کیخسرو - شیخ الممالک آقامیرزا رضاخان - نجم آبادی - حاج عز الملک معین الرها - افتخار الواعظین - مرتضی قلیخان بختیاری - آقامیرزا اسدالله خان - آقا میرزا داد خان نیر السلطان - فهم الملک - آقا میرزا ابراهیم خان - میرزا بانس - حاج میرزا رضاخان - معین السلطنه - مشیرحضور - آقامیرزا ابراهیم نمی - آقا شیخ غلامحسین آقای سید جلیل - معاضد الملک - مشیر الدوله - وحید الملک - منتصر السلطان - حاج شیخ علی - آقا شیخ رضا - حاج شیخ رئیس - حاج سید ابراهیم حاجی امام جمعه - سیدرالتما - کسی که بکورد کرده اند مؤتمن الملک - آقا شیخ ابراهیم - آقا محمد پروچردی وکیلالتجار .

وزیر جنگ - بنده تقاضای می کنم که امروز قضیه ایلات و سواران آنها مطرح مذاکره شده و تمام بشود طبع و توریج هم شده است.

نایب رئیس - این لایحه سواد ایلات طبع و توزیع شده است لکن در دستور امروز گذاشته نشده است و حالا چون آقای وزیر جنگ تقاضا کردند که باید در این خصوص از مجلس رأی گرفته شود.

فهم الملک - اهمیت این لایحه را که وزارت جنگ پیشنهاد کرده است معین است ولی بی دقت و بی ملاحظه و مطالعه مذاکره کردن در آن را بنده صعب میدانم امروز این راپورت طبع و توزیع شده است آقایان مشرب و فردا شب مصالحه و نظریات و تعقیبات را که می خواهند بکنند میکنند و انهمان خودشان را حاضر می کنند از برای اینکه روز

شبته در اول دستور گذاشته شود و حالا بدون مقدمه در آن مذاکره کردن را بنده صحیح نمیدانم.

مشیر حضور - بنده فوریت این راپورت را تقاضا میکنم.

نایب رئیس - در هر حال باید در این خصوص رأی بگیریم.

معاضد الملک - این اعتراض را که آقای فهم الملک کردند اگر يك شود میشود صحیح بود لکن چون در شور در این لایحه خواهد شد و در هر شوری اقل پنج روز فاصله خواهد بود ضرر ندارد که امروز داخل مذاکره آن بشویم و هر کس مطالعه دارد خواهد کرد و نظریاتی اگر دارند پیشنهاد میکنند.

نایب رئیس - رأی میگیریم بتقاضای آقای وزیر جنگ که تقاضای کنند راپورت کمیسیون نظام راجع بسوار ایلات جزء دستور امروز گذشته شود کسانی که تقاضا را تصویب میکنند قیام نمایند (اکثر قیام نکردند.)

نایب رئیس - اکثریت نیست حالا دیگر تقاضای فوریت این مشته بعد از این رأی دیگر محل ندارد

مشیر حضور - بنده تقاضای خودم را پس میگیرم.

نایب رئیس - حالا می توانیم این مطلب را در دستور اولین جلسه آتی بگذاریم (گفتند صحیح است)

در این موقع شروع بشود در تریقه قانون دیوان محاسبات (شده) [پیشنهاد وزیر] ماده ۷۸-۷۹ وزارت مالیه و سایر وزارتخانهها همراه صورتی از احکام قانون دیوان محاسبات که بتوسط آنها فرستاده شده است نوشته کرد برای تحت بحکوم ابلاغ شده وصول قبض رسید طرف مقابل و اگر بولایات فرستاده شده است وصول آنها بتوسط حکومت محل خواسته در مقابل صورت حکم قبض میکنند پس از آن قبض رسید را بصورت مزبوره منضم و بدیوان محاسبات ارسال میدارد پیشنهاد کمیسیون .

ماده ۹۰-۸۰ وزارت مالیه و سایر وزارت خانهها همراه صورتی از احکام دیوان محاسبات که بتوسط آنها فرستاده شده است نوشته کرد برای تحت بحکوم ابلاغ شده وصول قبض رسید طرف مقابل و اگر بولایات فرستاده شده است وصول آنها بتوسط حکومت محل خواسته در مقابل صورت حکم قبض میکنند پس از آن قبض رسید را بصورت مزبوره منضم و بدیوان محاسبات ارسال میدارد.

فهم الملک اینطور اصلاح شود هر ماه فهرستی از احکام دیوان محاسبات که بتوسط آنها فرستاده شده است نوشته اگر آن احکام دریای تحت بحکوم ابلاغ شده وصول قبض رسید طرف مقابل و اگر احکام بولایات فرستاده شده است وصول آنها بتوسط حکومت محل خواسته الی آخر .

آقا شیخ ابراهیم من می خواستم همین عرض را بکنم و پیشنهاد می کرده ام .

(پیشنهاد آقا شیخ ابراهیم بدین عبارت خوانده شد) - عرض می کنم ماده اینطور اصلاح شود وزارت مالیه و سایر وزارتخانهها هر گاه احکام دیوان محاسبات را که بتوسط آنها ابلاغ شده فهرست کرده اگر در

بای تحت بحکوم علیه ابلاغ شده قبض رسید طرف مقابل و اگر آن احکام بولایات فرستاده شده وصول آنها بتوسط حکومت محل دریافت کرده صورت وصول را در مقابل فهرست حکم قبض کرده قبض وصول را بفرست منضم و بدیوان محاسبات ارسال میدارد [گفته شد این عین ماده است.]

فهم الملک دو کلمه دیگر هم در این ماده صورت نوشته شده آنها را هم فهرست بکنید بجای در مقابل صورت در مقابل فهرست و یکی هم در آخر بفرست مزبوره منضم می نماید .

نایب رئیس - اول رأی می گیریم بهر این اصلاحی که آقای زنجانی پیشنهاد کرده اند.

معاضد الملک - يك ترتیبی دارد نظامنامه داخلی که ما اگر آنرا رعایت نکنیم هیچوقت دچار زحمت میشویم و اینقدر مذاکره نشود مجلس را هم معطل نمیکند این اصلاحی را که آقای آقا شیخ ابراهیم پیشنهاد کرده است در نهایت مناسبات است با آن عبارتیکه کمیسیون پیشنهاد کرده است فقط عبارت راپورت کمیسیون بعضی نواص دارد اصلاح عبارت و ماده بنده را بوجوب نظام نامه داخلی بعد از رأی هم می توانند و هم عبارات را تصحیح کنند پس بجهت نیاید برای در این پیشنهادها گرفت و وقت مجلس را هم باید ضایع بکنیم و شاید این عبارت را که می خواهیم رأی بگیریم ناقص باشد و همانطور که کمیسیون راپورت داده است بهتر باشد

مؤتمن الملک - این پیشنهاد ناقص است اگر مجلس اجاره می نمده رجوع بکنند به کمیسیون و در آنجا اصلاح بشود بهمان ترتیبی که مفسود آقا شیخ ابراهیم است و در جلسه آتی پیشنهاد بشود

افتخار الواعظین - این فرمایش آقای مؤتمن الملک سبب خواهد شد برای اینکه نتوانیم در خود ماده هم رأی بگیریم نهایت يك اصلاح عبارتی است میروند بکمیسیون و کمیسیون بهر شکل که صلاح دانست عبارت را اصلاح میکند در خود ماده باید رأی گرفت .

فهم الملک - مقصودی را که در نظر هست از آن عبارتیکه در کمیسیون نوشته شده است مفهوم میشود و آقای شیخ ابراهیم هم با اصل مطلب همچو چه مغالفتی ندارد و آن نباید اسباب اینقدر تعویق انداختن يك مطلب بشود و بنده تصور میکنم که باید با صل عبارت راپورت کمیسیون رأی گرفته شود و بگذرد و اصلاح راپورت در کمیسیون کرد و نباید وقت مجلس را صرف این قبیل چیزها کرد

فایب رئیس - در هر حال بوجوب نظامنامه داخلی باید اصلاحات در شورتانی رأی گرفته شود.

فهم الملک - عرض دارم اصلاحاتی که باید رأی گرفته شود اصلاحاتی است که در اصل مطلب تغییر بدهد ولی اصلاحاتی که عبارتی است بطوریکه در نظامنامه داخلی نوشته شده است پس از رأی گرفتن اگر مجلس صلاح بداند در آن رأی بگیرند و اظهارات ایشان در آن موقع راجع خواهد بود بهمان اصلاحات عبارتی بدون اینکه در اصل داخل بشوند

معاضد الملک - در ماده ۶۳ نظامنامه داخلی اصلاحاتی که در ضمن شور تانی پیشنهاد میشود در صورتیکه از طرف کمیسیون ارجاع آن

خواسته نشود صاحب اصلاح بطور اختصار آنرا توضیح و استدلال میکند فقط اعضاء کمیسیون حق جواب دارند پس از آن مجلس در باب قبول توجه یا عدم قبول توجه رای می دهد در صورت قبول توجه آن اصلاح بکمیسیون فرستاده می شود در باره قابل توجه بودن اصلاحات نمی توان همان روزیکه پیشنهاد شده است رای داد.

نایب رئیس - پس رای می گیریم بر این که این اصلاح را قابل توجه می دانید یا خیر بعد از آنکه قابل توجه شد کمیسیون رجوع می شود پس رای می گیریم کسانی که این اصلاح را قابل توجه می دانند قیام نمایند (با اکثریت رد شد)

[ماده مزوره باین طریق اصلاح شد.]
ماده ۱۰۸ - وزارت مالیه و سایر وزارتخانه ها هر ساله فهرستی از احکام دیوان معاسبات که بتوسط آنها فرستاده شده است نوشته اگر آن احکا در پای تفتت بمحکوم ابلاغ شد وصول قبض رسید طرف مقابل و اگر احکام بولایات فرستاده شد است وصول آنرا بتوسط حکومت محل خوانسته در مقابل فهرست حکم قید می کند پس از آن قبض رسید را به فهرست مزبوره منضم و بدیوان معاسبات ارسال می دارد.

نایب رئیس - رای می گیریم باصل ماده با اصلاحاتی که آقای مخبر کردند کسانی که این ماده را باین ترتیب تصویب می کنند قیام نمایند (اغلب قیام نمودند و با اکثریت تصویب شد) (پیشنهاد وزیر)

ماده ۸۷ - حکام ولایات هم در آخر هر ماه بطریق فوق صورتی از احکامی که در کرسی ولایات مستقیماً و در سایر شهرهای ولایات بتوسط بستخانه صاحب جمع ابلاغ کرده اند باقبوض رسید یا قبض بستخانه و ملتزمه سفارشی بوزارت مالیه خواهند فرستاد که بدیوان معاسبات ارسال می شود.

ماده ۱۰۹ - حکام ولایات هم در آخر هر ماه بطریق فوق صورتی از احکام دیوان معاسبات که در کرسی ابالات مستقیماً و در سایر شهرهای جزو بتوسط نواب حکومت صاحب جمع ابلاغ کرده اند باقبوض رسید بوزارت مالیه خواهند فرستاد که بدیوان معاسبات تسلیم شود.

فهییم الملک - این جا هم همان اصلاح ماده پیش را عرض می کنم که بطریق فوق فهرست بجای صورت بنویسد احکام ولایات هم در آخر هر ماه بطریق فوق فهرستی از احکام دیوان معاسبات که در کرسی ابالات مستقیماً و در سایر شهرهای جزء بتوسط نواب حکومتی بصاحب جمع ابلاغ کرده اند باقبوض رسید بوزارت مالیه و سایر وزارتخانه ها که واسطه تقدیم بود اند خواهند فرستاد که بدیوان معاسبات تسلیم شود.

حاج سید ابراهیم - بنده عرض می کنم این عبارت را که می گویند در سایر شهرهای جزو

بتوسط نواب حکومت يك لفظی باید این جا زیاد کرد که در کرسی ابالات خود حکومت می دهد و در سایر شهرهای جزء نواب ایالت می دهند این را در این جا زیاد کرد و اما لفظ مستقیماً که می گویند در کرسی ابالات مستقیماً این برمی خورد که از دیوان معاسبات این حکم مستقیماً رفته است برای صاحب جمع و حال آنکه مراد این نیست و مراد این است که بتوسط حکومت رفته است و این را نمی شود گفت مستقیماً باید گفت بتوسط حکومت این لفظ مستقیماً را باید برداشت.

ارباب کبخسرو - این جا فقط لازم است بعد از ابالات کلمه ولایات هم نوشته شود چون ما ۴ ایالت بیش نداریم و ولایات که نواب جزء در آن هست در جزو ابالات محسوب نمی شود در این جا از این جهت کلمه ولایات بعد از ابالات لازم است.

فهییم الملک - هر دو رای می شود حکام ولایات و ابالات بنویسند در دویم هم همینطور حکام ولایات و ابالات.

آقای میرزا ابراهیم قمی - این جایک اصلاح عبارتی است بصاحبان جمع بهتر است از بصاحب جمع (ماده مع اصلاح بطریق ذیل فرستاده شد)

ماده ۱۰۹ حکام ابالات و ولایات هم در آخر هر ماه بطریق فوق فهرستی از احکام دیوان معاسبات که در کرسی ابالات و ولایات مستقیماً و در سایر شهرهای جزء بتوسط نواب حکومت بصاحبان جمع ابلاغ کرده اند باقبوض رسید بوزارت مالیه و سایر وزارتخانه ها که واسطه تقدیم بوده اند خواهند فرستاد که بدیوان معاسبات تسلیم شود.

نایب رئیس - رای می گیریم بر این ماده بطرفی که اصلاح و خوانده شد آقایانی که موافقت قیام نمایند (با اکثریت تصویب شد) (پیشنهاد وزیر)

ماده ۱۰۴ - اگر صاحب جمع اعتراض بآن داشته باشد باید در ظرف ۲ ماه پس از تاریخ صدور حکم اعتراض خود را بتوسط اداره متبویه خود تقدیم معاسبات نموده استنباف نماید.

حاجی سید ابراهیم - در ماده (۶۶) گفتیم که صاحب جمع اعتراض خود را مستقیماً یا بتوسط اداره متبویه خود عرض حال اعتراض را بدیوان معاسبات بدهد تاریخ اعتراض در دفتر مذکور در ماده (۸۷) قید خواهد شد.

باینکلی باید حذف شود این شکل معلوم نخواهد شد که مطلب .

فهییم الملک بر روز عرض کردم و باز هم تکرار می کنم این مواد تفصیل آن مراد است که سابقاً ذکر شده است مجله بک فهرستی از این مواد در پیش ذکر شده است بمشروح و تفصیل در مواد بعد مفصلاً ذکر می شود.

(پیشنهاد اصلاحیه از طرف آقای حاج سید ابراهیم بمبارت ذیل خوانده شد)

اصلاح ۱ - بنده پیشنهاد می کنم که ماده ۱۱ اینطور نوشته شود .

صاحب جمع در باب اعتراض خود موافق ماده (۹۹) عرض حال بدیوان معاسبات داده تاریخ اعتراض در دفتر مذکور در ماده (۸۷) قید خواهد شد.

نایب رئیس - باین پیشنهاد رای می گیریم کسانی که این پیشنهاد را قابل توجه می دانند قیام نمایند (با اکثریت رد شد)

فهییم الملک - لفظ مستقیماً را اینجا بیفزایید پس از تاریخ ابلاغ حکم مستقیماً یا بتوسط اداره متبویه خود الی آخر

مشیر الدوله - مقصود اینجا چه چیز است که می گویند تاریخ اعتراض ذکر خواهد شد که در ماده (۸۶) مذکور است و بالآخر می گویند که این اعتراض را بکنند بتوسط اداره متبویه خودش بدهد در این صورت تاریخ اعتراض منظور می شوند ضبط کند و یکی دیگر میخواستیم نیرسم که از برای مسافت يك مدتی و حتی منظور کرده اند یا خیر

فهییم الملک - تاریخ اعتراض در ماده (۷۶) است تمام نوشته ها و عرایضی که میرسد تیت میشود برای اینکه بدانند در موقع معین قانونی آورده است و داده است تا اینکه موقع گذشته است و از برای مسافت هم بستماده در آخر اضافه شده است که تمام آن به خارج را در موردی که خارج از مرز باشد منظور می بردند.

حاجی شیخ اسدالله - بر حسب امر رئیس کل باید عرض حال بدمی العموم داده شود در صورت رد یا قبول آیا بعد از آنکه مدعی العموم رد کرد حقش در باره عرض حال ساقط میشود یا باز هم حق ثبوت این مطلب را دارد.

نایب رئیس - رای می گیریم کسانی که با این ماده بطرفی که کمیسیون را بوردت داده است موافقت دارند قیام نمایند (اغلب قیام نمودند و با اکثریت تصویب شد) (پیشنهاد وزیر)

ماده ۱۰۶ - عنایه و اظهارات مدعی العموم به دفتر دیوان معاسبات داده میشود که حق بدیورتی از آن اظهارات را خود مدعی العموم نباید برای صاحب جمع بفرستد و از این ارسال دفتر مستحضر دارد تا در دفتر مذکور در ماده (۸۹) یادداشت شود.

ماده ۱۱۲ - عقیده مدعی العموم که کتباً بیان شده است با تمامات خود مدعی العموم بصاحب جمع یا وکیلش ابلاغ و راپورتنی از این ابلاغ بدفترخانه داده میشود که در دفتر ماده (۸۷) قید شود.

نایب رئیس - در این ماده گویا نظریاتی نباشد رای می گیریم آقایانیکه این ماده را بطرفی که خوانده شد تصویب میکنند قیام نمایند (با اکثریت تصویب شد).

پیشنهاد وزیر
ماده ۱۰۷ - صاحب جمع مزبور در ظرف مدت دو ماه بعد از اخطاری که باو شده میتواند جوابی که دارد بضمیمه تمام اسناد و اوراق متعلقه با دمای خود اظهار دارد.

پیشنهاد کمیسیون
ماده ۱۱۳ - صاحب جمع در ظرف پانزده روز از تاریخ ابلاغ حق دارد جواب خود را بضمیمه اسناد ارسال دارد.

دکتر حبیب میرزا - در اصلاح عبارت عرضی فارم (حق دارد) یعنی چه اگر حق دارد باید این کار را بکنند.

فهییم الملک - یعنی اگر جوابی و اسنادی نداشته باشد او را باید مجبور کرد که حکماً باید جواب بدهد.

آقای میرزا ابراهیم خان این ماده در کمیسیون بدماده تقسیم شده است .
پیشنهاد کمیسیون
[۱] ماده ۱۱۴ - این جواب نیز بدمدی العموم داده میشود تا اینکه بتواند نظرات آخری خود را اظهار نماید .

نایب رئیس - رای می گیریم بر ماده ۱۱۴ کمیسیون کسانی که تصویب میکنند قیام نمایند (با اکثریت تصویب شد)

[۲] ماده ۱۱۵ - کمیسیون - در روز بعد از مدت معینه در ماده (۱۱۲) مدعی العموم و صاحب جمع یا وکیلش می تواند انتقاد محکمه را برای مذاکرات و احواح بدیورتی قبول اعتراض در خواست نماید بموجب این درخواست رئیس دیوان معاسبات امری در این باب صادر و مستشاری را بدمت مخبری معین میکند و اگر مداخله مستشار یا مخبری که سابقاً بدمت مخبری معین شده بودند لازم باشد در امر نامه مزبور قید خواهد شد این امر نامه باید بطرف مقابل ابلاغ شود .

نایب رئیس - نظریاتی در این ماده نیست رای می گیریم بر این ماده ۱۱۵ کمیسیون آقایانیکه موافقت قیام نمایند (اغلب قیام نمود و با اکثریت تصویب شد)

نایب رئیس - بقیه شورد در این مواد میماند بجلسه آتی .
(استمقا نامه ابوالقاسم میرزا از کمیسیون تقشیر بمبارت ذیل قرائت شد .)

این بنده هم از کمیسیون تقشیر استمقا میدهم مستدعی است عرض بدمهم انتخاب شود ابوالقاسم میرزا **حاج سید ابراهیم** در ابتدای مجلس تکراراً بجهت ابالاتی آذربایجان خوانده شد ولی برای اینکه بنا بود مذاکرات متفرقه در آخر جلسه بشود و شروع در دستور شود این که نمایندگان مذاکره نکردند بنده عرض می کنم وقوع این قضیه بضمیمه است که نمی شود گفت قضیه شخصی است و قتل شخصی است قتلها نسبت باهمیت منقول در ملکیت و نسبت بوجود آن منقول در ملکیت اهمیت دارد ولایتها ملت ملاحظه اهمیت آنرا میکنند بنده عرض می کنم اگر مسامحه در این مطلب بشود نتیجه کلی بولایات اطلاع داده نشود بقیه دارم که از جا های دیگر به همین ترتیب اظهارات حسن خودشان را بتوسط نمایندگان محترم خودشان می کنند و بسا میشود که این واقعات اسباب آن بشود که يك سوء ظن نسبت به بعضی جاها حاصل شود که دیگر نشود جلوگیری کرد در وقوع آن سوءظن را کرد بقیه دارم که و زواره و دولت نهایت جدیت دارند در این مسئله ولی همینقدر عرض می کنم که اگر نتیجه شخصی از آن گرفته نشود نمی شود بعضی سوء ظن ها را از ملت بیامنی بیانات مرتفع کرده معنی آنکه بنده از حسابات منت اطلاع بهم و آنچه خود اطلاع دارم عرض میکنم که بهتر اینست که نگذارند بآنجا ها برسد که دیگر جلوگیری ممکن نیست و آنوقت مجلس هم نمیتواند جلوگیری کند .

نایب رئیس - چون آقای حاج سید ابراهیم

خواسته بودند که در آخر جلسه در این موضوع اظهاراتی بشود این بود که اجازه داده شد و اظهارات خودشان را نمودند ولی بعضی از آقایان دیگر هم مستند که اجازه خواسته اند تهنی میشود که مقصود خودشان را کتباً پیشنهاد کنند بعد اجازه داده خواهد شد

مختصر السلطان - اینکه بنده عرض کردم که ولای آذربایجان مخصوصاً در این باب اقدامی کرده اند و آقای آقا شیخ اسدالله رد کردند اگر مقصود بنده از آن بیانی که کردم درست مفهوم نشد حالاً اصلاح میکنم و چون جناب آقای مغیر السلطه فرمانفرمای آذربایجان هستند و غنمات فوق العاده در آذربایجان بملت دولت کرده اند و هیچ فردی از افراد ایرانی نیست که خدمات و روحیات ایشان را نداند اینست که وکلای آذربایجان باید قدر خدمات این شخص را داشته باشد و هم چنین مرحوم صنیع الدوله که سالهاست در این مملکت خدمت کرده و هیچ فردی از افراد ایرانی نیست که اگر قدری حس داشته باشند خدمت این مرحوم را نداند و در واقع این شهید راه حریت هفتول شد آن کلوا که باو خورد بنده می خواهم عرض کنم نه فقط بشخص صنیع الدوله خورد بلکه بههلوی فرد فرد ایرانی خورد قدری واضعتر عرض میکنم بکلیههلوی ایران خورد و می خواهم عرض کنم که افراد و کلاعه تمام ملت باید در موقع تعقیب مجازات این دهنر کرجی را پنهانند که آمده اند اینکار را کرده اند مرحوم صنیع الدوله بک شخص معمولی منمکتی نبود که بگویند باید برد فلانجا قتل زانی شود در برای مملکت را و این قتل اشخاص محترم را باین سبب بلایم و اهمیت ندیم و در بعضی حرفها این صور صاکت بشیم آنوقت فردا امور مملکت چمی شود باید در این باب به قدری تأمل کرد داین مطب حیثی هم است و خیلی اهمیت دارد بر مردم مرد و کلاعه است در این باب رفت بکنند و بر فرد فرد و کلاعه است و واجب است که در این باب تعقیب بکنند و تمام ماها شریعت در این عراداری هستیم باقبل مرحوم صنیع الدوله و جناب مغیر السلطه و بک مسئله دیگر هم در باب آن تکرار بود دیگر اجازه بدهند عرض کنم بک تکراری بود اظهار شده است در آنکه شهادت منتهی به این سوره تعقیبیه مجلس شورای ملی نمی دانیم نمایندگان در این دست چه کرده اند بنده می خواهم عرض بکنم در آن مشروطه صغیر که معروف است آن مجلس حیثی کارها کرده اند در قوانین و چیز های دیگر از مجلس گذشته بنده نمی خواهم تیرته از خودمان کنم اولی می خواهم قدری شرح بدهم کارهای آن دوره و این دوره را در آن دوره چند نفر بودند که قوانین را می نوشتند ترجمه میکردند می آوردند به مجلس پیشنهاد میکردند و از مجلس رای گرفته می شد و میگذشت و هر ورده در آن قوانین نظری می شد می بینیم اغلب قوانین باین یکتر تقشیر است یعنی قانون وزارت داخله باقانون بنده که باید مواضع باینکه دیگر مربوط باشد می بینیم هیچ کدام باهم ربط ندارد و باید در تمام قوانین نظریات تاوی بشود و آن تکرار بکنند شهادت در واقع معنی است ما خیلی کار کرده ایم و اگر اجازه بدهند قدری از کارها نکرده در این دوره شده است عرض کنم .

نایب رئیس - راجع بکتاب تکراراً